

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

PRIMĂVARA

Primăvara în care am intrat și care se lasă totuși atât de așteptată, are cel mai puțin în lumea satului românesc, unul dintre acele semne care o fac cu siguranță mai aproape de modul nostru de a fi și gândi, trecând prin calendarul muncilor agricole și oprindu-se la orizontul privirii, și mai departe, de dealurile și cîmpurile care încep să se asemene de acum cu dealurile și respirația unui om. Campania celor dinți muncii care așază oazele țării spre lumina rodului unui nou an este acest semn și el face linia de unire cu altă țară și alte preocupări în domeniul agriculturii la lumea satului românesc fiind legate azi de un ansamblu larg de cerințe și obiective care alcătuiesc însoși continuității și perspectiva noului revoluții agricole. Un exemplu în acest sens l-au reprezentat munca și producțiile record cu care, anul trecut, în unele zone ale țării, au putut fi materializate cerințe și așteptări înscrise între obiectivele și programele adoptate de cel de-al XIII-lea Congres al partidului. Așază experiența este și temelii în virtutea căruia a fost pregătit și se desfășoară acest nou an agricol.

Dar rădăcinile acestei experiențe duc și mai adînc, în urmă, cele fiind cea mai vastă și mai edificatoare pornită la drum, o ridicare spre o nouă cotă de relief geografic și istoric în care țărănimea română avea să ocupe un loc politic și social hotărâtor pentru destinul ei și al țării, străbătând șapeți de ani mari transformări. Se încheia, în urmă cu douăzeci și cinci de ani, cooperativizarea agriculturii, proces care, inspirat și condus de partid, avea să cuprindă în structurile sale preocupări și direcții care vizau de fapt întreaga societate, avînd consecințe de ordin calitativ superior asupra viziunii însăși în materie de făurire a societății socialiste, asupra unei game largi de probleme și domenii în ultima instanță asupra culturii și artei, a științei și învățămîntului, asupra pregătirii și formării tinerilor generațiilor în consens cu cerințele prezentului și viitorului. Din acei ani, de atunci, pornesc, etapă cu etapă transformările petrecute în ființa satului românesc ca și în modul de a fi și gândi de tinerii celor ce se îngrijesc de această cea mai mare avuție care este pămîntul țării. Din acei ani, de atunci, urcă spre alitudinile zilei de azi un edificiu eroic, impunător, acela, al unei noi științe de a munci și valorifica pămîntul dar și de a trăi și gândi într-un alt mod, într-o altă perspectivă, după noi criterii și criterii care alcătuiesc însăși dinamica posibilităților și împlinirilor, a ascendenței necontenite spre lumea progresului și civilizației.

Congresul al IX-lea al partidului este un eveniment inaugural de maximă referință și în lumea satului românesc. Marile programe care au potențat creșterea și transformarea neîncetată a agriculturii, investițiile uriașe, amplele dotări tehnice, materiale și spirituale, angajarea într-o largă măsură a industriei, științei, tehnicii și învățămîntului pentru a lucra pentru sporiștea rapidă și tot mai edificatoare a randamentului din acest domeniu, într-o accepțiune politică și socială nouă, cu și multe alte și alte măsuri și orientări de maximă importanță principială și practică, alcătuiesc tabloul tuturor prefecțiilor inițiate de acest eveniment și urmărite în fireasca lor materializare cu constanță și dimensiunea unei politici pe care am putea-o numi specială. Pentru că în sfera ei au intrat și între edificări care au o substanțială răsunare în viitor. Satul românesc are o altă înfățișare, un alt destin, o altă înțelegere asupra muncii și vieții și va continua sub această linie de boltă a dezvoltării și armonizării sale neîntrecute, conform valorilor progresului și civilizației — să-și cultive prodigioasa vocație creatoare.

Nu sînt nicidecum mai ușoare sarcinile și cerințele care îi stau în față, experiențele și etapele pe care le va parcurge pentru a realiza conștient însăși forța de muncă și creație pe care și-a înăvuit-o, în această conștientă însăși dialectică noul revoluții agricole, vîstul program pe care l-a înscris definitiv în patrimoniul național, satul românesc este poate cel dinții care prin munca sa și semne vii de primăvară și acestea au temeinice și ample susțineri programatice în tot ceea ce se va înfăptui pe mai departe, atestînd un drum în permanentă înalt. El este o componentă de fond, inescrutabilă, a însuși destinului național.

Lucafărul

● În pagina a 3-a : ● Biografia cărților noastre ● Ioanid Romanescu : „Mă zgudue versuri ca : „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată” ● Poeme de A.I. Zăinescu.

ECOURI Completări la „Tinărul Rebreanu”

Volumul Tinărul Rebreanu este nouă față de tot ce s-a scris unitar, cu intenție biografică și memorialistică, deși în apărut după două decenii de la cartea semnată de Fanny Rebreanu, după biografia în manuscris datorată lui Tiberiu Rebreanu, Viața scriitorului Liviu Rebreanu, la îndemna autorului în Biblioteca Centrală de Stat din București. Oricîtă subiectivitate și inexactitate aveau acestea (și au amîndouă), adăugînd și cele două cărți ale lui Florica Rebreanu, Nicolae Gheran a întrevăzut în ele marile depărțate între care trebuie să curgă firul vieții reale a eroului său. Au fost enorme greșelile, pragmatice ascunzăturile care i s-au opus. Pe mai toate le-a biruit și limpezit. În fapta asta, aproape incredibilă, a avut aliat timpul îndelungat de cînd cercetează. Încă de la primul volum, în aparatul științific al ediției Opere se începeu dezlegarea unor enigme și taine. Fată de această cantitate mare de informații, reclamată de ediția intr-adevăr critică, ci prezintă unele izvoare arhivistice și bibliografice, așa-zis, în premieră absolută. Nu numeroase, dar importante; decise în unele cazuri. Corectează, astfel, puncte de vedere ale altora, teze și concluzii de pînă aici și are cîinstă să se autocorecteze cînd e cazul.

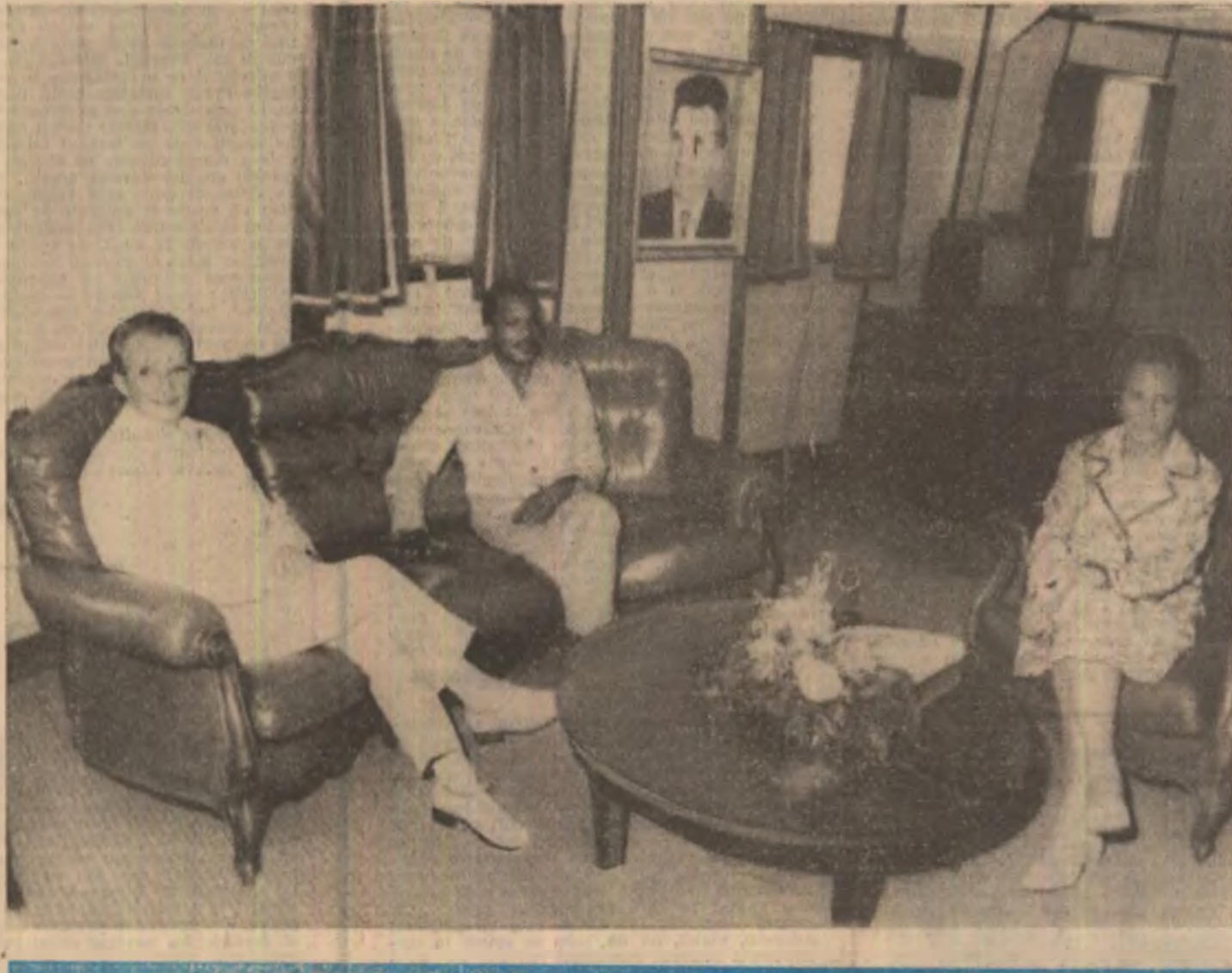
ca și pentru istoria literară căreia toți îi rămînem datori, sînt rîndurile ce urmează și se vor folosiore cărții. Asta, încurajați și de un dicton pe care autorul l-a avut ghid și sub al cărui crez și-a pus lucrul literar : „Prieteni mi-e Platon, dar mai prieten adevărul”. Și în semn de dragoste pentru Rebreanu și pentru cartea vieții lui, trebuie ca aceasta din urmă să fie cit și se poate de perfectă ca informație și interpretare.

Firește, nu la observații de genul următoarelor ne vom opri : că meștegurile născuere erau „răsfațate de avuție” cînd în realitate erau prea sărace; că „edili Năsăudului” au construit anexa frumoasă de lângă Casa memorială din Prislop, în fapt o importantă investiție a județului; că sînt numite tot timpul „congrese” adunările anuale ale „Astrilor” și „serbări” acțiunile culturale de mare înaltă intelectuală; că nu poate fi „diaceza Cluj-Gyula”, ci dieceza Cluj-Gherla, mai exact, atunci numă Gherla; și multe altele mărunt care nu sînt conforme documentelor sau realităților istorice (însă nici mai mult decît mici scăpări ale autorului).

Mai întii trebuie precizat că Liviu Rebreanu prin originea părinților nu era descendent de

Teodor Tanco

Continuare în pag. a 6-a

INSEMNARI

Ritmurile Nordului

au fost niște „sbmne” mărunte în viața de toate zilele a Sucevei anilor 1968-1969, care îmi lăsuu mici mirări trecătoare și aparent disparate, și cărora numai scurgerea vremii le-a dat pînă la urmă un sens. Cred că nostalgia are o „perioadă de germinare” cam de un sfert de veac sau, dacă vrei, o ca vinul vechi; cu cît izvorăște mai din adîncul nostru, cu atît îi este mai amețitor și puternic parfumul...

Acum douăzeci și ceva de ani, suceveni care locuiau „la bloc” auzeau strigății ca de străjiri al oncoșilor poate mai clar și mai puternic decît proprietarii acestor satulele ale nopții. Printre blocuri, în centrul orașului nou, se pipereau încă picuri de case cuscute, gospodării vechi cu acarații și magazii, și de la înălțimea ecnelor proaspetelor blocuri, după miezul nopții, îi pățeau coșorii și spărgerea timpanului, tulburîndu-și odihna ca un deșteptător reglat să sunce la miele ore anapoda, fără nici o legătură cu programul de munca. Din marginea lăncii și Burdujeștilor, cînd și cînd, fluiera cite o locomotivă, iar înspre ziuă se lăsa o liniște adormitoare în care pașii primilor trecători răsunau asurzitor și udeceent în orașul confundat în somn.

Mai tîrziu, revenind acolo la mari intervale, m-am mirat că tot mai slab și mai rar se aud coșoși în noapte, în vreme ce traficul feroviar inlocuia liniștea adormitoare din zori. Îmi ziceam că, poate, căpătînd tot mai mult o înfățișare modernă, orașul a schimbat și mentalitatea bătrînilor gospodari suceveni care au înțeles că peisajul nu se mai potrivește cu dulăi de curte ținuti în lanț și cu zgomotoși coșoși — ceea ce era nu numai plauzibil, dar și perfect adevărat. Pînă cînd, în decembrie 1986, într-o seară, iesînd în oraș, am auzit din nou coșoși și explicăția întreagă a modificării peisajului.

Alex. Rudeanu

Continuare în pag. a 2-a

ANTOLOGIE SCOLARA

PATRIA MEA

vorbi despre limba în care gîndești, a gîndi — a gîndi nu se poate face decît numai într-o limbă — a vorbi despre limba română este ca o duminică. Frumusețea lucrurilor concrete nu poate fi, în cazul nostru, decît exprimată în limba română. Pentru mine iarbă se numește iarbă. Pentru mine arbore se numește arbore. Malul se numește mal, iar norul se numește nor. Ce patrie minunată este această limbă! Ce nuanțe aparte, imi dau seama că o are! Această observație, această revelație am avut-o abia atunci cînd am învățat o altă limbă. Nu spun că alte vorbiri nu ar fi minunate și frumoase. Dar atît de proprie, atît de familiară, atît de intimă imi este limba în care m-am născut, incit aproape nu pot considera că norul s-ar fi putut numi altfel decît nor, că iarbă s-ar fi numit altfel decît iarbă. Noi, de fapt, avem două patrii coincidente : o dată este patria de pămînt și de piatră și încă o dată este numele patriei de pămînt și de piatră. Numele patriei este tot patria. O patrie fără de nume nu este o patrie. Limba română este patria mea. De aceea, pentru mine, muntele, munte se zice, de aceea, pentru mine, iarbă, iarbă se spune, de aceea, pentru mine izvorul izvorăște de aceea, pentru mine viața se trăiește.

Nichita Stănescu

PREZENȚA TINĂRULUI SCRITOR

O viziune asupra spațiului spiritualității românești

Cînd, în 1969, se descoperea efectul stilistic al cîmpiei în poezia lui Ion Pașchia Tatomișescu, poetul plinau destinat să pătrundă în universul mult și tainic al zărilor dezgolate, de la înălțimea amețitoare a unei viziuni integrale asupra sensului culturii noastre. Urmarea se vădi binecunoscută. Poetul debută cu volumul Munte (1972) în care alături de convenționalismele epocii aflăm „temele” individualizatoare, e drept, surdizitate, însă suficient de pregnante pentru a reține atenția. Exuberanța imaginilor, anotimpul „fierbinte” al fuziunii omului cu natura, al sevelor tumultuoase, al „virșiei de țară” descînd din barocul argezean și din „Eutopia” lui Blaga. Cîmpia apare ca un veritabil eden, simbol al abundenței, evocînd vremurile imemorabile : „Cîmpia rămîne — o piine — aburîndă pe care — aleargă iepuri și dropii însetate. / Pe dealuri curg frunze, mustul spumoz legănatu-l — mpletîndu-le. Din Dobrogea pînă sub Gorj, grîu înecă omul și calul. / Din pămînt, ploi ridicate de oameni adu în curcubeu, / apoi e-o reînnoțire-n acest Bărăgan fluid”. Alături de poezia roadelor, a ritmurilor germinanților, Ion Pașchia Tatomișescu propune o linie a urgenței cu „desastuții” planare, în sens ecologic : („De ce rupeți lihe-ni cenușii de pe uluci ? / Nu vă dați seama nici în această ultimă instanță a crimei / De sugrumarea ultimului timp vegetal de manifestare”). Dar ciclul reprezentativ al acestei prime cărți rămîne „Poeam pentru ogă”, în care un logos transcendent veghează de dincolo de încrent nucleelor poetice ale dezvoltărilor ulterioare („nupțirea”, plenitudinea interioară simbolizată de „Graal”, figura lui Făt-Frumos, „licantropia” etc.).

După „metafora hidrografiei” a Crocodilului albastru (1975), adresată copiilor, poetul revine la „zidirea” universului său liric, înobilat de asimilarea unor experiențe poetice fundamentale, între care, în volumul În cîntec (din 1979), productive sînt cele datorate lui Nichita Stănescu și, mai ales, lui Ion Barbu. Poetul „reface drumul” spre folclor, recreînd des-clințete dintr-o irepresibilă dorință de a da lucrurilor un sens mai înalt, fapt ce-l orientează spre gîndirea inițiată. Versurile tind spre așezarea în spațiile „iluminare” ale transparenței magice : „Apă spină, / apă spină, / soarele /

zaoe-n / fîntînă / și-n solzi / mi-l imbrac-o zînă! / Sora-ți / la-a iubit / spre casă, / la solș-titu / de-avîrmeasă — el o vese-n / înel / mireasă... / Frunză albă apă crudă, / Timpia / steler / asudă...” Cîciurile „Demon”, „Graal” și „Sobor” brodate, după spusa autorului, pe „cabala cinci” (număr nupțial), prevestesc sentimentul pre-împlinirii, transmis de starea de „înzdrăre” (momentul imaginării zilei cu noaptea), de unde provine „Zoria”, „concept” ce-l aparține și care dă substanță cărții cu același titlu apărută un an mai tîrziu (Zoria, 1980). Acum se vede limpede că Ion Pașchia Tatomișescu este un poet care gîndește sentimentele. Rezultă o poezie elaborată, construită din figuri cu valoare simbolică (forție, oglindă, curcubeu, fîntînă, fulger, nuntă etc.), a căror recurență le conferă o poziție tematică. Dincolo de intelesurile contextuale, ele sînt figuri întens semnificative, cu funcție normativă. Ispitit de neliniștitoare chemări, poetul pătrunde în „țara ogînzilor”, acolo de unde existența reverberază rosturi și taine, acolo unde lumina e „inversă” și fluviile încep să curgă tot „invers”, peste teritoriul bîntuit de „furtuna magnetică” a imaginatului. Din partea „calalității” a realului, el emite silogisme ordonate de o „sintaxă a nuntii”. Prelucrător de mituri, autorul imaginează un cosmos alcătuit din două lumi : Cosmia, spațiul al experiențelor esențiale, în care adevărurile se relevă pentru a fi apoi numite în Zoria, tînutul miraculos al rostirii dinții („î se da graalul”), Treosora la Cosmia — „aer presărat pe izvoare, / curcubeu invers curgînd / în ogîzini cu fertile adîncuri...”, spre Zoria — „stare-n lumina mieri după vîntoarea de seară”, echivalează cu triumful luminii asupra umbrelor. Poeemele se dezvoltă din două registre evanescente : silvestru și acvatic. Sensul ultim al tuturor metamorfozelor este sublimarea în mirifica stare nupțială. După spectaculoase înfruntări, virtuteji, învazi, explozii asistăm la amestecul regnurilor și la fuziunea stărilor afective cu elementele. „Sătul de atita vacarm”, poetul devine contemplativ și caută, cu călmă înțelepciune, factori

Constantin M. Popa

Continuare în pag. a 5-a

ÎNALTA SOLIE

Înalta solie de pace, prietenie și colaborare — vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășii Elena Ceaușescu, în țări de pe continentul african — consacrată, dată mai mult, un mod de a fi al politiciii românești, acela al dialogului deschis, al convorbirilor și înțelegerilor care să contribuie la edificarea unei noi condiții a lumii contemporane, condiție care este inseparabilă spiritului umanist, cooperării în virtutea înfăptuirii dezideratelor progresului și civilizației. Prejura și considerația cu care este privită această politică, stima și respectul de care se bucură în lume activitatea secretarului general al partidului, președintelui României, tovarășii Nicolae Ceaușescu, promotor neobosit al idealurilor de pace și înțelegere între popoare, deschizător de drumuri noi în vîstul proces de rezolvare a problemelor cu care se confruntă actualitatea internațională, reprezintă un fapt de largă referință azi. Vizita în Republica Populară Angola, în Republica Zair și Republica Populară Congo, întâlnirile și convorbirile avute, înțelegerile la care s-a ajuns, exprimă, în multitudinea semnificațiilor politice de cea mai mare importanță, și pe aceea a consecvenței cu care România, promotoare fermă a principiilor păcii, libertății și independenței, își afirmă — și își materializează neabătut în practica inițiativelor și demersurilor, sale — spiritul de solidaritate în consens cu făurirea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră.

Primirea entuziastă făcută înalților soli ai poporului român, atmosfera caldă, prietenească, de sinceră stimă și prejura în care s-a desfășurat vizita în cele trei țări, documentele importante care au fost semnate și care devin argumente pe multiple planuri ale conlucrării și cooperării fac din acest nou demers al politiciii românești un moment de referință în cronica relațiilor noastre internaționale.

TINAR IN AGORA

Necontenita căutare

Imbrul vocii îi schimbă pubertatea, timbrul vieții — senectutea. Între aceste două mari borne ale timpului e necontenita noastră căutare în spațiul realității. Dealuri și văi, uncoșii stîncii colțuroase sînt de necontenit, de ascultat. Odată drumul făcut, el pare mai neted, deși în profunzimea lui se cutăbăresc alveolele numeroaselor accidente. Fără această povară de jerfice, senectutea și-ar pune palma în gură. Atunci timpul s-ar comprima teribil și între cele două borne ale vieții, apropiate pînă la confundare, s-ar așterne sterilitatea gîndurilor, care se arată adeseori dureros de imaculată pentru cei din jur. O amară coincidență așază cîteodată această „imaculare” la arhipodul ei, acolo unde cineva plantează între genele zorilor surșul interior, face din scamele norilor palat de cleștar, scormonește adîncurile și aduce la lumină izvorul cel mai curat. Vis și realitate, aspirație și faptă; poli existenței trebuie lînuți la o consecvență distantă, altfel se devoră reciproc, dacă e să folosim o sintagmă biologică-mecanică. Existența noastră ontică se desfășoară mină în mină cu filogenia noastră. Într-un plan dedus de aici, visul își devine suficient fără resortul faptelor, realitatea se întemeiază strîmb dacă nu e adecvată unei aspirații.

A deține această bipolaritate, lucrare necesară în neobosite contraste, lată, poate urtecare treptelor spre fericiere. Altfel, cred, bornele se apropie pînă la identitate.

Să exprime această cîteva fraze încercarea de a găsi o linie mediană? Dar ce linie mediană se poate așeza între virșite, realități și idealuri, distanță gregară și aspirații nobile? De bună seamă că o asemenea linie există, dar ea are chipul căutării. Imbrăcăți în mii de fete, în fiecare din noi. S-o numesc libertate interioară, particulara mea mîncătoare și născătoare de visuri. Cînd poarta ei este pantagruelică, lupta dintre autoproștul real și visul abia născut este acerbă. Cînd această luptă scade în intensitate e semn că a venit puțin și învidia sau resemnarea. Poliul confruntării se apropie amenințător de mult unul de altul și intru într-o rusinoasă convalescență a gîndului și a firii. Atunci trebuie să apară un moment care să destrame echilibrul mort : un surș al femeii iubite, o pală de vînt a mîncătorului de zăpadă, un drum spre prietenii, sau o solitară rătăcire prin hățisurile înnuțului natal. Și acest din urmă moment înflorește, se dilată, străpunge cu realitatea lui vîlăt de ceață, începe lupta dăltătoare de lînghe sufletească, libertatea interioară. Chipul ei este de ficcare dată altul, mai bogat cu o clipă, mai înstărit cu o stare. Te simți cuprins de o fertilită malade care îți înalță mersul spre fericiere cu încă o treaptă.

În acest moment, prielnice semănăntului, pătrunzi în ogorul cuvintelor ca într-o primăvară, cu soare începător, cu miresme tari de pămînt reavăn. Cineva întințit demult și se arată într-o lumină nemeicunoscută pînă atunci. Un cot de riu e chiar paradisul. Pe obrazul unei fetișcane alunecă prima lacrimă de iubire. O femeie naște greu, are sarcină pelviană, spun doctorii, iar în Marea Egee, dintre stînci amenințătoare un cargou românesc pescuiește două duzini de marelți greci.

Libertatea cugutului și simțirii sînt firescul receptacol al înălțării. Fără ea poliul se adună într-un ghem nebulos și pâlăste, în crepuscul, acea linie mediană, care este căutarea, necontenita noastră căutare.

Pavel Perfil

Opera literara

DAN A. LAZARESCU: «Imaginea Romaniei prin calatori»

imaginea Romaniei prin calatori

printr-un calatori

VOL. II

editura sport-turism

(II)

Caracteristica unei imagologii este să permită, atunci când dispune de suficiente oglinzi ale realității cercetate, să ofere comparații între imaginea internă a unui obiectiv și cea externă, sau a diferitelor imagini create în interior...

al grecilor. Dincolo de clarul interes al exploatării imediate se poate descoperi însă în spatele pieței imaginii și o scară de valori, care aici nu mai este occidentală, ci constantinopolitană...

pe fanarioti atât la Constantinopol, cât și pe tronurile românești. Constatăm două poziții este pentru Thomas Tornton edificator: umili și slugarnici în fața funcționarilor turci, ei devin în țările românești de o îngimfăre și o obrăznicie nelimitate...

pentru înțelegerea dimensiunii estetice a literaturii, una dintre premisele este definită clară a noțiunii de opera literară. În actualile manuale pentru gimnaziu (V-VI - elaborate în 1983, gândite unitar, emanate a noii viziuni asupra...

Inteligența statului estetic al operei literare este o problemă de esență, cu repercusiuni benefice asupra viitorului elitelor de literatură avizată.

N.R. Impartășim nedumerirea poetului Gheorghe Tomozei exprimată în «Flacăra» (nr. 12, 29 martie 1987), care în rubrica «Desene pe asfalt, scrie următoarele: «Si de ce ar trebui ca ele, «Amintirile», să illustreze exclusiv și neapărat...

Profesorul de arte al liceului «Vasile Alecsandri» din Galați a fost profesorul de literatură română în liceul «Vasile Alecsandri» din Galați a fost profesorul de literatură română în liceul «Vasile Alecsandri» din Galați...

PETRE ANGHEL: «Moștenitorul»

În Moștenitorul (Cartea Românească, 1986), Petre Anghel își construiește spațiul său literar din împrejurimi, ajuns un spațiu caracteristic, cu valențe de simbol. Personajele, întâmplările, evenimentele, situațiile trec sau sunt reținute de la un roman la altul...

În felul lui elementar - asemenea altor vâlceni, acest centru muncii este Valenii. Decinderea protagoniștilor în gară, și starea de euforie și, deopotrivă, de indigență pe care o trăiește este, ca situație literară și numai din acest punct de vedere, intructivă...

În felul lui elementar - asemenea altor vâlceni, acest centru muncii este Valenii. Decinderea protagoniștilor în gară, și starea de euforie și, deopotrivă, de indigență pe care o trăiește este, ca situație literară și numai din acest punct de vedere, intructivă...

În felul lui elementar - asemenea altor vâlceni, acest centru muncii este Valenii. Decinderea protagoniștilor în gară, și starea de euforie și, deopotrivă, de indigență pe care o trăiește este, ca situație literară și numai din acest punct de vedere, intructivă...

În felul lui elementar - asemenea altor vâlceni, acest centru muncii este Valenii. Decinderea protagoniștilor în gară, și starea de euforie și, deopotrivă, de indigență pe care o trăiește este, ca situație literară și numai din acest punct de vedere, intructivă...

În felul lui elementar - asemenea altor vâlceni, acest centru muncii este Valenii. Decinderea protagoniștilor în gară, și starea de euforie și, deopotrivă, de indigență pe care o trăiește este, ca situație literară și numai din acest punct de vedere, intructivă...

În felul lui elementar - asemenea altor vâlceni, acest centru muncii este Valenii. Decinderea protagoniștilor în gară, și starea de euforie și, deopotrivă, de indigență pe care o trăiește este, ca situație literară și numai din acest punct de vedere, intructivă...

În felul lui elementar - asemenea altor vâlceni, acest centru muncii este Valenii. Decinderea protagoniștilor în gară, și starea de euforie și, deopotrivă, de indigență pe care o trăiește este, ca situație literară și numai din acest punct de vedere, intructivă...

În felul lui elementar - asemenea altor vâlceni, acest centru muncii este Valenii. Decinderea protagoniștilor în gară, și starea de euforie și, deopotrivă, de indigență pe care o trăiește este, ca situație literară și numai din acest punct de vedere, intructivă...

În felul lui elementar - asemenea altor vâlceni, acest centru muncii este Valenii. Decinderea protagoniștilor în gară, și starea de euforie și, deopotrivă, de indigență pe care o trăiește este, ca situație literară și numai din acest punct de vedere, intructivă...

Biografia cărților noastre

IOANID ROMANESCU:

Mă zguduie versuri ca:

„Nu credeam să-nvăț a muri vreodată”

— Se vorbește despre o schimbare la față a poeziei lui Ioanid Romanescu, de o metamorfoză vădită mai ales de ultima carte. Este adevărat, acceptați punctul de vedere al criticii?

— E adevărat — și-l accept. Ba, încă, trebuie să recunosc: fazele metamorfozei la care vă referiți s-au succedat începând din 1977, primul argument constituindu-l poemul *Antares*, Implicând eu atunci, virșul la care Eminescu își încheie existența biologică, am hotărât să renunț la experimente (mai aproape de exact: să-mi exploatez acumulările) și să-mi impun o rigurozitate maximă. Din aceeași vena pentru genul nostru, exponențial, am parcurs un drum decedent — volumul *Hyperion* (intitlat inițial *Prințul*). Tatonările, experimentele sunt un apănaj al tineretii. Care poet român s-ar mai considera tânăr dincolo de anii trăiți de Eminescu?

— Dacă ar fi să vă definiți singur poezia, cum ar suna acea definiție?

— Sîmul Mihai Ungheanu, mă așteptam „să pic” o asemenea întrebare, însă nu chiar atât de repede. Ori de câte ori mă cere să definesc poezia, rămân buche-bee. Nu pentru că mi-e imposibil să formulez o definiție, ci pentru că nici una nu ar fi exactă. Imi este și mai dificil să numesc propria poezie. Doar la altă etapă (după ce citina) mă simt desigur prezent în poezia de non-poezie; sint capabil să argumentez cu amănunțite rațiuni observabile de către alții versul autentic sau „balastul”. În perioada experimentelor, eram în totală cunoștință de cauză atât asupra tendinței estetizante ce mă marcașe în jurul anilor 70, cât și asupra excesului infuziei de proză, de limbaj al străzii. Pe de o parte, mă aflam sub tutela romanticilor, parnasienilor, simbolizilor (dintre autorii de acasă, o influență covârșitoare au exercitat asupra mea: Eminescu, apoi Călinescu și Beldiceanu; și din afară, prin intermediul lui Ezra Pound și Saint-John Perse. Extremele se datorau — cred — orgoliului. Pentru diversitatea posibilităților de exprimare, imi alessem ca idol un exemplu din altă zonă a creației: Picasso, cel trecut prin toate școlile și curentele. Au perfectat dreptul de critică, mi-au deschis o cale recunoscută — *Bolero* — a primei cărți, nu trebuie să mire pe nimeni faptul că n-a toată activitatea mea literară nu am comis niciodată o sinaleză sau măcar o nepermisă mutație de accent asupra vreunui cuvânt al limbii române. Pentru mine favorabilă (sau blestemată) de a fi scriitor înseamnă o răspundere extraordinară, devenită (și nu de ieri) obsesie. De orice alt lucru mă apuc, oriunde mă aflu, mi-i gîndul numai la poezie. Adorm greu, torturat de poemele în stadiu de proiect. Mă trezesc și notez pe înfuzie ideile versurilor și strofe din ceea ce scriu visînd. Nimeni nu mă ntristează mai mult decât faptul că memoria — chiar și în trezie — mi-i din ce în ce mai slabă. Mi-i jenă, dacă nu cumva a sîntă, de „personajul” care sint. Însă, dacă aș putea să-mi derulez și să-mi relax viză, sigur că tot poezia ar fi încredințată, căreia — spre rușinea mea! — nu-i accept și nici nu-i atribui vreo definiție. În fond, vorba lui Williams Stevens: „Nu ideile despre lucruri, ci lucrurile însele”. Bine că poezia există! Iar dacă e să-mi permit o parafrază, afirm: „lucrurile însele”, nu ceva static, ci mai curînd un flux, emanția unei energii spre mințile și inimile oamenilor. Dintre îndelungutele mele tentative în descoperirea unei astfel de energii, persistă cea vizînd poezia ce rezultă și acționează alături de textul propriu-zis. Consider justificată opinia lui Alexandru Ștefănescu, numindu-mă poetul inclassificabil.

— De care poezii din peisajul literaturii române contemporane vă simțiți mai aproape? Care este poezia cu care aveți înțimitate, cu care comunicați într-adevăr?

— a). De toate, adaptabil stăgării și manierismului, de toți cei care manifestă un cult față de valorile spirituale ale acestui popor, de toți cei împătimiti de limba română, de toți cei conștienți de sacrificiile și idealurile multimi care îi aparțin, de toți cei care nu dau din cot în cot și care vorbesc în poezie politică (de parcă ar aștepta ca Statul Român să-i importe și poezii, sau măcar pentru un timp să-i aducă de aiurea și să-i angajeze ca muncitori sezonieri). Dictionul *Panica* rîde! constituie cea mai frumoasă și lapidară exploatare a dialecticii. Toate curg (trece) inclusiv modalitățile artistice, pînă și valorile genurilor suferă schimbări frecvente în ierarhiile artei, însă popoarele sînt incompatabil mai mult.

b). Poetul și prozatorul Mircea Ciobanu, cel care s-a ocupat cu o aparte competență de a parțială mai multor cărți ale mele, mi-a spus odată că sint „îngropat în la git” în teritoriul eminescian. „Foarte bine, voi fi răspuns, Eminescu e primul care merită să ne acopere pe toți.” Dar asta nu înseamnă că nu mă aplec vis-à-vis de operele unor Dante și Ungaretti, Shakespeare și Dylan Thomas, Hugo și Baudelaire, Lermontov și Blok, Holderlin și Gottfried Benn, Mickiewicz și Rozewicz, Petofi și Ady Endre, Lorea și Aleixandre, Elytis și Vretakos. De asemenea, acord respectul cuvenit multora dintre poezii române contemporane și Ungaretti, Ștefănescu și Ștefănescu.

c). Cîna poet al Iașului universitar de acum un sfert de secol, ce însemna pentru Ioanid Romanescu, dacă însemna ceva, amintirea lui Nicolae Labiș?

— Categori, dispariția prea repede (și cu altă mai tragiță) a lui Labiș a constituit o pierdere nu doar pentru literatura română, ci și pentru literatura universală. Noi, cei din generația sa, am resimțit acestă pierdere, însă am tras și învățăminte. Astăzi e pentru toți admisibil — cred — punctul de vedere că moartea prematură a lui Labiș a preîntîmpinat alte nenorociri — ca a însemnat și conservarea, pe cit mai mult, a forțelor generației sale. Noi am devenit circumspecți, unii chiar — interiorizați, izolați și „înrați” într-o așteptare incapabilă pînă la debutul editorial. Eu îi datorzez Labiș, în plus, atât orizontul de a rămîne iezan, cit și felul de a mă comporta în mediile literare.

— Întrebarea are un rost, încerc să aflu ce atîna, ce dădea coeziune tinerilor ieșeni de atunci care intrau în literatură: Cezar Ivănescu, Dan Laurențiu, Mircea Ciobanu, Ioanid Romanescu? Și care este secretul aceluia moment?

— a). Singurul stimulente era microbul literar adînc infiltrat în noi. Coeziunea s-a datorat unor afinități spirituale, precum și faptul că, fiind izolați (prin apariții destul de rare în presă), ne simțeam suspecți. Cînd este conștient că face un lucru folositor și îi se spune să mai aștepte sau să admii jumătăți de măsură, sigur că nu-ți cade bine.

b). În primul rînd, secretul a fost al naturii, care — după cum se știe — nu-și împarte în mod egal darurile („nu are conștiință” — vorba lui Unamuno). Deci, aflîndu-ne pe atînci mulți poeți tineri în Iași, unii doream să aducem un suflu nou. Eram nemulțumiți de nivelul estetic al poeziei aceluia moment — deopotrivă — de interperțierele terre a terre ale ideilor de poezie milităntă. Cum diversitatea de stiluri încă nu era o condiție sine qua non, revistele și cărțile ofereau un peisaj rîlac de exasperant monotonie (în fapt, un rezultat al deubării, pentru că foarte puțini — și rareori — ajungeau să redea „secțiuni transverșale” prin creșterea și prin nîm. Erau autori care făceau — dar și simplii — „scurta la mină” scriind „poezii” patriotice, dar comoditatea gîndirii și sloganurilor nu permitau diferențieri (unii ar fi putut să-și schimbe între ei trusele cu saboane, sau chiar semnatările, că nu aveau nimic a pierde). Noi voiam să abordăm poezia de pe o platformă estetică nelimitată. Și cred că fiecare dintre noi am adus în acel peisaj măcar imaginea unei autentice minți care ține condeii; nici pumn, dar nici mînușă!

c). În poezia celor citai, vechea respirație a Iașului literar trăiește, după opinia mea, în forme subtile. Zeul mîrturisit și nemărturisit al aceluia tineri era Eminescu. Sint concluziile mele contrazise de realitățile vieții lor interioare, lecturilor și laboratorului lor poetic de atunci?

— Asemenea concluzii conțin argumente în scrisul fiecăruia dintre noi. Dacă veți fi fiind primul care a observat, nu ne rămîne decît să vă mulțumim și să întreprindem în continuare demersuri pentru ca Dîmpeleu Eminescu să ne accepte așa cum sîntem — cit mai mult pe moșia limbii române.

— Dacă este așa, dacă această promoție, pentru a nu fi pretențioasă, a născut la o modernitate care nu trădează stelele fixe ale trecutului literar de referință, de a se alege mediu nu mai produce un fenomen similar? Sau faptul s-a produs în alte forme, cu alte măsuri, care cer o altă raportare?

— „Altfel a intervenit natura. La Iași a urmat o echipă forte a tinerilor critici literari: Al. Călinescu, Val Condurache, Andrei Corbea, Daniel Dimitriu, Al. Dobrescu, Mihai Dinu Ghiorghiu, Ioan Holban, Mircea Doru Lesovici, Constantin Priop. Dar eu consider că și actualul catalog al tinerilor poeți ieșeni (începînd cu Liviu Antonesei și terminînd cu Lucian Vasiliu) cuprinde numele unor valori autentice; evoluția lor depinde numai de măsura în care se vor abandona existenței obișnuite, însignifiantei succese ale clipei, pentru marea înfrîngere numită poezie.

— Insist, desigur îi dai seama, cu anume rost, pe acest trecut literar, pe care l-aș dori, probabil nu numai eu, inserat mai puternic în fasciculul de manifestări literare ieșene din prezent. Deși nu ești eritic literar, îți pun o întrebare de istorie literară: nu crezi că valorile produse alături aici, acasă, ar putea fi slujite mai bine chiar de către cei de acasă?

— O întrebare de extremă dificultate, pentru că mi se cere să exprim nu doar punctul meu de vedere, totuși, să prezint și să voi provoca nimeni vreo nemulțumire. Cred că alt orășul care define, la noi, cel mai înalt procent de intelectuali, cit și (mai ales) masei compacte de vorbitori de limbă eminesciană (Dîmpeleu numărăm cu o jumătate de milion), li s-ar acorda pe merit onoarea de a patroi? În Institutul de eminescologie; apoi un Festival internațional Eminescu și colocviul (anuale sau biennale) cu ample reverberații în întreaga spiritualitate românească. Deocamdată, să recunoaștem că E. Ghiorghiu Junimea li revine un merit aparte pentru colecția „Eminesciana”, că la Iași se desfășoară un Festival național Eminescu, un Colocviu național studențesc Eminescu. Zilele Sadoveanu, Săptămîna muzeelor ieșene, precum și alte manifestări literare sau care se interferează cu literatura noastră sînt „mai bine...” inclusiv la O.N.U. și la Geneva s-ar putea mai bine; că, mine-poi-mine, planeta vă avea 6 miliarde de oameni — și prea puțin se cheltuie pentru miliardele de subnauții și de analfabete. Noi discutăm și scriem literatură, dar nu e de ajuns. Dumneavoastră sinteți erici și istorici literari, aveți lecturi mai ordonate decît ale mele, imi permit și eu o întrebare: peste tot în lume se pronunță termenul democrație; unde se află depozitate tratatele de filozofie ale popoarelor? Nu, în primul rînd, în creațiile artistice (anonime sau culte)? Nu ar fi timpul ca toți oamenii de artă ai planetei să colaboreze îndeaproape, iar reprezentanții lor să-și spună cuvîntul în marile foruri politice? Să mă opunem armelor tot arme, sau forța culturii, a rațiunii, adevăratei filozofie a popoarelor.

— Și acum întrebarea următoare: Ce scou produce asupra dumitale continuarea edificii istorice literare condus de D. Vatamaniuc și Petru Creția? Cum găsești aceste articole politice eminesciene față de poezia lui Eminescu?

— Lucrurile sînt în și în o carte inclinată lui Eminescu, documentîndu-mă în privința tuturor laturilor activității eminesciene, sigur că apariția articolelor sale politice nu reprezintă pentru mine o noutate absolută. Mă bucur că marile publice intră — și cu asemenea prieteni — în posesia unor date ce probează genul multipolu al lui Eminescu. Tocmai asta am argumentat în cartea mea, că Eminescu nu a fost numai poet. A aduce într-un spațiu restrîns acea argumentare, sau a deschide un comentariu „în fugă” despre lucruri esențiale rostite de Eminescu în direcția amintită (fie că ar trebui să-mi refer la preocupările sale de filozofie, de politică sau de sociologie matematică) imi este greu. Fără posibilitatea de a oferi exemplificări necesare, nu mă consider în stare să mă pronunț. Ar însemna să mă expun unor interpretări eronate. Comentazez alții la modul sintetic, spre exemplu, valabilitatea celor susținute de Eminescu în privința structurilor încetățenite de secole, care a fost efectul imediat — în epoca respectivă — asupra criticii vehemente la adresa păturii întepurse, ori (pentru cei care vor să intre în con-

fluct cu Domnul Călinescu) în ce măsură una din operele Băloescu (recenzată cu patos în *Timpu* sub semnătura Poetului) s-a dovedit a fi „evanghelia neamului”? Mi-aș pus o întrebare „subversivă”, Mihai Ungheanu. Vă rog: lăsați-mă-n banca ultimă, a poezilor! Port ochelari, voi vedea și de acolo ce scrie la tablă. — Ce sînt evenimentele ce v-au marcat evoluția literară?

— Il nămes doar pe cel de importanță maximă „dezghețul” cultural din anii '60.

— În revista „Luceafărul” s-a încercat o definire a generației din care faceți parte, fie sub semnul lui Labiș, fie sub semnul lui Nichita Stănescu, fie sub titlatura „Generația luptei cu inerția”. S-a spus, între altele, că această ultimă titlatură ar fi limitativă, mîzînd pe atitudine etică și nu pe cea estetică. Al vrea să se pronunțe în această cheștune?

— Nu mă interesează esteticul din afara eticului, din afara problemelor majore și eterne ale omului! Scrie alții oricît de frumos despre măreșe și pisici, joace-se alții cu vorbele în stilul „Cică niste croniciari / Duceau lipsă de salvari”, găsescă-si — dacă vor — și croniciari dispoși să susțină! Pe mine mă preocupă numai natura umană interioară, cu bucuriile și dramele ei. Pe mine mă zguduie numai versuri ca: „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată”. „Te suis comme le roi d'un pays pluvieux”. „Je donne intorno al cor mi son venute”, pînă-mi sînt gîndurile mai grele decît pe carne, de pînă (să mă ierte Mr. Shakespeare că i-am răsturnat ideea, am să n-o recunoașc englezii, cum nici pre El nu l-am recunoscut de-a binelea). De aceea spun: munca scriitorului de înaltă etică include și responsabilitate estetică. Fiecare din cărțile noastre ar trebui să constituie — din această perspectivă — dacă nu o radicalizare, cel puțin o revitalizare. Poate că unora le apare voalată afirmația lui Bachelder: „O metodă care devine obicei își pierde virtuțile autentice”. Titlatura „Generația luptei cu inerția” nu trebuie înțeleasă ca limitativă. O consider adecvată. Frumoasă, corectă și altruistă (aplicabilă nu doar poeziei). Să pîtrîndem adevăratul sens al sintagmei labișiene: lupta cu inerția înseamnă mai mult decît lupta cu inerția etică și estetică, înseamnă înfăptuirea unui continuu al oricîrui tipare. Eu, unul, astfel am înțeles — și în baza acestei înțelegeri voi rămîne fidel ideii lui Labiș. În esență: de ce să ne dea alții un nume, cînd cel mai în drept dintre noi a avut grijă să facă și lucrul acesta? Și nu doar numindu-se pe sine, ci oferînd — în spiritul generozității sale — principiu dialectic al poeziei. Vreau să exprim și următoarea observație: ar fi timpul să încotăm a pronunța în scris numai prenumele lui Nichita Stănescu. Dacă am preceda la fel și în alte cazuri, prin suprasolicitarul prenumelor unor oameni care ne-au dăruit opere artistice reprezentative, ce părem am crea despre noi?

— Ca această generație are nevoie de o definire evident: mulți dintre membrii ei ne-au

fluct cu Domnul Călinescu) în ce măsură una din operele Băloescu (recenzată cu patos în *Timpu* sub semnătura Poetului) s-a dovedit a fi „evanghelia neamului”? Mi-aș pus o întrebare „subversivă”, Mihai Ungheanu. Vă rog: lăsați-mă-n banca ultimă, a poezilor! Port ochelari, voi vedea și de acolo ce scrie la tablă. — Ce sînt evenimentele ce v-au marcat evoluția literară?

— Il nămes doar pe cel de importanță maximă „dezghețul” cultural din anii '60.

— În revista „Luceafărul” s-a încercat o definire a generației din care faceți parte, fie sub semnul lui Labiș, fie sub semnul lui Nichita Stănescu, fie sub titlatura „Generația luptei cu inerția”. S-a spus, între altele, că această ultimă titlatură ar fi limitativă, mîzînd pe atitudine etică și nu pe cea estetică. Al vrea să se pronunțe în această cheștune?

— Nu mă interesează esteticul din afara eticului, din afara problemelor majore și eterne ale omului! Scrie alții oricît de frumos despre măreșe și pisici, joace-se alții cu vorbele în stilul „Cică niste croniciari / Duceau lipsă de salvari”, găsescă-si — dacă vor — și croniciari dispoși să susțină! Pe mine mă preocupă numai natura umană interioară, cu bucuriile și dramele ei. Pe mine mă zguduie numai versuri ca: „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată”. „Te suis comme le roi d'un pays pluvieux”. „Je donne intorno al cor mi son venute”, pînă-mi sînt gîndurile mai grele decît pe carne, de pînă (să mă ierte Mr. Shakespeare că i-am răsturnat ideea, am să n-o recunoașc englezii, cum nici pre El nu l-am recunoscut de-a binelea). De aceea spun: munca scriitorului de înaltă etică include și responsabilitate estetică. Fiecare din cărțile noastre ar trebui să constituie — din această perspectivă — dacă nu o radicalizare, cel puțin o revitalizare. Poate că unora le apare voalată afirmația lui Bachelder: „O metodă care devine obicei își pierde virtuțile autentice”. Titlatura „Generația luptei cu inerția” nu trebuie înțeleasă ca limitativă. O consider adecvată. Frumoasă, corectă și altruistă (aplicabilă nu doar poeziei). Să pîtrîndem adevăratul sens al sintagmei labișiene: lupta cu inerția înseamnă mai mult decît lupta cu inerția etică și estetică, înseamnă înfăptuirea unui continuu al oricîrui tipare. Eu, unul, astfel am înțeles — și în baza acestei înțelegeri voi rămîne fidel ideii lui Labiș. În esență: de ce să ne dea alții un nume, cînd cel mai în drept dintre noi a avut grijă să facă și lucrul acesta? Și nu doar numindu-se pe sine, ci oferînd — în spiritul generozității sale — principiu dialectic al poeziei. Vreau să exprim și următoarea observație: ar fi timpul să încotăm a pronunța în scris numai prenumele lui Nichita Stănescu. Dacă am preceda la fel și în alte cazuri, prin suprasolicitarul prenumelor unor oameni care ne-au dăruit opere artistice reprezentative, ce părem am crea despre noi?

— Ca această generație are nevoie de o definire evident: mulți dintre membrii ei ne-au

fluct cu Domnul Călinescu) în ce măsură una din operele Băloescu (recenzată cu patos în *Timpu* sub semnătura Poetului) s-a dovedit a fi „evanghelia neamului”? Mi-aș pus o întrebare „subversivă”, Mihai Ungheanu. Vă rog: lăsați-mă-n banca ultimă, a poezilor! Port ochelari, voi vedea și de acolo ce scrie la tablă. — Ce sînt evenimentele ce v-au marcat evoluția literară?

— Il nămes doar pe cel de importanță maximă „dezghețul” cultural din anii '60.

— În revista „Luceafărul” s-a încercat o definire a generației din care faceți parte, fie sub semnul lui Labiș, fie sub semnul lui Nichita Stănescu, fie sub titlatura „Generația luptei cu inerția”. S-a spus, între altele, că această ultimă titlatură ar fi limitativă, mîzînd pe atitudine etică și nu pe cea estetică. Al vrea să se pronunțe în această cheștune?

— Nu mă interesează esteticul din afara eticului, din afara problemelor majore și eterne ale omului! Scrie alții oricît de frumos despre măreșe și pisici, joace-se alții cu vorbele în stilul „Cică niste croniciari / Duceau lipsă de salvari”, găsescă-si — dacă vor — și croniciari dispoși să susțină! Pe mine mă preocupă numai natura umană interioară, cu bucuriile și dramele ei. Pe mine mă zguduie numai versuri ca: „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată”. „Te suis comme le roi d'un pays pluvieux”. „Je donne intorno al cor mi son venute”, pînă-mi sînt gîndurile mai grele decît pe carne, de pînă (să mă ierte Mr. Shakespeare că i-am răsturnat ideea, am să n-o recunoașc englezii, cum nici pre El nu l-am recunoscut de-a binelea). De aceea spun: munca scriitorului de înaltă etică include și responsabilitate estetică. Fiecare din cărțile noastre ar trebui să constituie — din această perspectivă — dacă nu o radicalizare, cel puțin o revitalizare. Poate că unora le apare voalată afirmația lui Bachelder: „O metodă care devine obicei își pierde virtuțile autentice”. Titlatura „Generația luptei cu inerția” nu trebuie înțeleasă ca limitativă. O consider adecvată. Frumoasă, corectă și altruistă (aplicabilă nu doar poeziei). Să pîtrîndem adevăratul sens al sintagmei labișiene: lupta cu inerția înseamnă mai mult decît lupta cu inerția etică și estetică, înseamnă înfăptuirea unui continuu al oricîrui tipare. Eu, unul, astfel am înțeles — și în baza acestei înțelegeri voi rămîne fidel ideii lui Labiș. În esență: de ce să ne dea alții un nume, cînd cel mai în drept dintre noi a avut grijă să facă și lucrul acesta? Și nu doar numindu-se pe sine, ci oferînd — în spiritul generozității sale — principiu dialectic al poeziei. Vreau să exprim și următoarea observație: ar fi timpul să încotăm a pronunța în scris numai prenumele lui Nichita Stănescu. Dacă am preceda la fel și în alte cazuri, prin suprasolicitarul prenumelor unor oameni care ne-au dăruit opere artistice reprezentative, ce părem am crea despre noi?

— Ca această generație are nevoie de o definire evident: mulți dintre membrii ei ne-au

fluct cu Domnul Călinescu) în ce măsură una din operele Băloescu (recenzată cu patos în *Timpu* sub semnătura Poetului) s-a dovedit a fi „evanghelia neamului”? Mi-aș pus o întrebare „subversivă”, Mihai Ungheanu. Vă rog: lăsați-mă-n banca ultimă, a poezilor! Port ochelari, voi vedea și de acolo ce scrie la tablă. — Ce sînt evenimentele ce v-au marcat evoluția literară?

— Il nămes doar pe cel de importanță maximă „dezghețul” cultural din anii '60.

fluct cu Domnul Călinescu) în ce măsură una din operele Băloescu (recenzată cu patos în *Timpu* sub semnătura Poetului) s-a dovedit a fi „evanghelia neamului”? Mi-aș pus o întrebare „subversivă”, Mihai Ungheanu. Vă rog: lăsați-mă-n banca ultimă, a poezilor! Port ochelari, voi vedea și de acolo ce scrie la tablă. — Ce sînt evenimentele ce v-au marcat evoluția literară?

— Il nămes doar pe cel de importanță maximă „dezghețul” cultural din anii '60.

— În revista „Luceafărul” s-a încercat o definire a generației din care faceți parte, fie sub semnul lui Labiș, fie sub semnul lui Nichita Stănescu, fie sub titlatura „Generația luptei cu inerția”. S-a spus, între altele, că această ultimă titlatură ar fi limitativă, mîzînd pe atitudine etică și nu pe cea estetică. Al vrea să se pronunțe în această cheștune?

— Nu mă interesează esteticul din afara eticului, din afara problemelor majore și eterne ale omului! Scrie alții oricît de frumos despre măreșe și pisici, joace-se alții cu vorbele în stilul „Cică niste croniciari / Duceau lipsă de salvari”, găsescă-si — dacă vor — și croniciari dispoși să susțină! Pe mine mă preocupă numai natura umană interioară, cu bucuriile și dramele ei. Pe mine mă zguduie numai versuri ca: „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată”. „Te suis comme le roi d'un pays pluvieux”. „Je donne intorno al cor mi son venute”, pînă-mi sînt gîndurile mai grele decît pe carne, de pînă (să mă ierte Mr. Shakespeare că i-am răsturnat ideea, am să n-o recunoașc englezii, cum nici pre El nu l-am recunoscut de-a binelea). De aceea spun: munca scriitorului de înaltă etică include și responsabilitate estetică. Fiecare din cărțile noastre ar trebui să constituie — din această perspectivă — dacă nu o radicalizare, cel puțin o revitalizare. Poate că unora le apare voalată afirmația lui Bachelder: „O metodă care devine obicei își pierde virtuțile autentice”. Titlatura „Generația luptei cu inerția” nu trebuie înțeleasă ca limitativă. O consider adecvată. Frumoasă, corectă și altruistă (aplicabilă nu doar poeziei). Să pîtrîndem adevăratul sens al sintagmei labișiene: lupta cu inerția înseamnă mai mult decît lupta cu inerția etică și estetică, înseamnă înfăptuirea unui continuu al oricîrui tipare. Eu, unul, astfel am înțeles — și în baza acestei înțelegeri voi rămîne fidel ideii lui Labiș. În esență: de ce să ne dea alții un nume, cînd cel mai în drept dintre noi a avut grijă să facă și lucrul acesta? Și nu doar numindu-se pe sine, ci oferînd — în spiritul generozității sale — principiu dialectic al poeziei. Vreau să exprim și următoarea observație: ar fi timpul să încotăm a pronunța în scris numai prenumele lui Nichita Stănescu. Dacă am preceda la fel și în alte cazuri, prin suprasolicitarul prenumelor unor oameni care ne-au dăruit opere artistice reprezentative, ce părem am crea despre noi?

— Ca această generație are nevoie de o definire evident: mulți dintre membrii ei ne-au

fluct cu Domnul Călinescu) în ce măsură una din operele Băloescu (recenzată cu patos în *Timpu* sub semnătura Poetului) s-a dovedit a fi „evanghelia neamului”? Mi-aș pus o întrebare „subversivă”, Mihai Ungheanu. Vă rog: lăsați-mă-n banca ultimă, a poezilor! Port ochelari, voi vedea și de acolo ce scrie la tablă. — Ce sînt evenimentele ce v-au marcat evoluția literară?

— Il nămes doar pe cel de importanță maximă „dezghețul” cultural din anii '60.

— În revista „Luceafărul” s-a încercat o definire a generației din care faceți parte, fie sub semnul lui Labiș, fie sub semnul lui Nichita Stănescu, fie sub titlatura „Generația luptei cu inerția”. S-a spus, între altele, că această ultimă titlatură ar fi limitativă, mîzînd pe atitudine etică și nu pe cea estetică. Al vrea să se pronunțe în această cheștune?

— Nu mă interesează esteticul din afara eticului, din afara problemelor majore și eterne ale omului! Scrie alții oricît de frumos despre măreșe și pisici, joace-se alții cu vorbele în stilul „Cică niste croniciari / Duceau lipsă de salvari”, găsescă-si — dacă vor — și croniciari dispoși să susțină! Pe mine mă preocupă numai natura umană interioară, cu bucuriile și dramele ei. Pe mine mă zguduie numai versuri ca: „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată”. „Te suis comme le roi d'un pays pluvieux”. „Je donne intorno al cor mi son venute”, pînă-mi sînt gîndurile mai grele decît pe carne, de pînă (să mă ierte Mr. Shakespeare că i-am răsturnat ideea, am să n-o recunoașc englezii, cum nici pre El nu l-am recunoscut de-a binelea). De aceea spun: munca scriitorului de înaltă etică include și responsabilitate estetică. Fiecare din cărțile noastre ar trebui să constituie — din această perspectivă — dacă nu o radicalizare, cel puțin o revitalizare. Poate că unora le apare voalată afirmația lui Bachelder: „O metodă care devine obicei își pierde virtuțile autentice”. Titlatura „Generația luptei cu inerția” nu trebuie înțeleasă ca limitativă. O consider adecvată. Frumoasă, corectă și altruistă (aplicabilă nu doar poeziei). Să pîtrîndem adevăratul sens al sintagmei labișiene: lupta cu inerția înseamnă mai mult decît lupta cu inerția etică și estetică, înseamnă înfăptuirea unui continuu al oricîrui tipare. Eu, unul, astfel am înțeles — și în baza acestei înțelegeri voi rămîne fidel ideii lui Labiș. În esență: de ce să ne dea alții un nume, cînd cel mai în drept dintre noi a avut grijă să facă și lucrul acesta? Și nu doar numindu-se pe sine, ci oferînd — în spiritul generozității sale — principiu dialectic al poeziei. Vreau să exprim și următoarea observație: ar fi timpul să încotăm a pronunța în scris numai prenumele lui Nichita Stănescu. Dacă am preceda la fel și în alte cazuri, prin suprasolicitarul prenumelor unor oameni care ne-au dăruit opere artistice reprezentative, ce părem am crea despre noi?

— Ca această generație are nevoie de o definire evident: mulți dintre membrii ei ne-au

fluct cu Domnul Călinescu) în ce măsură una din operele Băloescu (recenzată cu patos în *Timpu* sub semnătura Poetului) s-a dovedit a fi „evanghelia neamului”? Mi-aș pus o întrebare „subversivă”, Mihai Ungheanu. Vă rog: lăsați-mă-n banca ultimă, a poezilor! Port ochelari, voi vedea și de acolo ce scrie la tablă. — Ce sînt evenimentele ce v-au marcat evoluția literară?

— Il nămes doar pe cel de importanță maximă „dezghețul” cultural din anii '60.

— În revista „Luceafărul” s-a încercat o definire a generației din care faceți parte, fie sub semnul lui Labiș, fie sub semnul lui Nichita Stănescu, fie sub titlatura „Generația luptei cu inerția”. S-a spus, între altele, că această ultimă titlatură ar fi limitativă, mîzînd pe atitudine etică și nu pe cea estetică. Al vrea să se pronunțe în această cheștune?

— Nu mă interesează esteticul din afara eticului, din afara problemelor majore și eterne ale omului! Scrie alții oricît de frumos despre măreșe și pisici, joace-se alții cu vorbele în stilul „Cică niste croniciari / Duceau lipsă de salvari”, găsescă-si — dacă vor — și croniciari dispoși să susțină! Pe mine mă preocupă numai natura umană interioară, cu bucuriile și dramele ei. Pe mine mă zguduie numai versuri ca: „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată”. „Te suis comme le roi d'un pays pluvieux”. „Je donne intorno al cor mi son venute”, pînă-mi sînt gîndurile mai grele decît pe carne, de pînă (să mă ierte Mr. Shakespeare că i-am răsturnat ideea, am să n-o recunoașc englezii, cum nici pre El nu l-am recunoscut de-a binelea). De aceea spun: munca scriitorului de înaltă etică include și responsabilitate estetică. Fiecare din cărțile noastre ar trebui să constituie — din această perspectivă — dacă nu o radicalizare, cel puțin o revitalizare. Poate că unora le apare voalată afirmația lui Bachelder: „O metodă care devine obicei își pierde virtuțile autentice”. Titlatura „Generația luptei cu inerția” nu trebuie înțeleasă ca limitativă. O consider adecvată. Frumoasă, corectă și altruistă (aplicabilă nu doar poeziei). Să pîtrîndem adevăratul sens al sintagmei labișiene: lupta cu inerția înseamnă mai mult decît lupta cu inerția etică și estetică, înseamnă înfăptuirea unui continuu al oricîrui tipare. Eu, unul, astfel am înțeles — și în baza acestei înțelegeri voi rămîne fidel ideii lui Labiș. În esență: de ce să ne dea alții un nume, cînd cel mai în drept dintre noi a avut grijă să facă și lucrul acesta? Și nu doar numindu-se pe sine, ci oferînd — în spiritul generozității sale — principiu dialectic al poeziei. Vreau să exprim și următoarea observație: ar fi timpul să încotăm a pronunța în scris numai prenumele lui Nichita Stănescu. Dacă am preceda la fel și în alte cazuri, prin suprasolicitarul prenumelor unor oameni care ne-au dăruit opere artistice reprezentative, ce părem am crea despre noi?

— Ca această generație are nevoie de o definire evident: mulți dintre membrii ei ne-au

fluct cu Domnul Călinescu) în ce măsură una din operele Băloescu (recenzată cu patos în *Timpu* sub semnătura Poetului) s-a dovedit a fi „evanghelia neamului”? Mi-aș pus o întrebare „subversivă”, Mihai Ungheanu. Vă rog: lăsați-mă-n banca ultimă, a poezilor! Port ochelari, voi vedea și de acolo ce scrie la tablă. — Ce sînt evenimentele ce v-au marcat evoluția literară?

— Il nămes doar pe cel de importanță maximă „dezghețul” cultural din anii '60.

nici o rușine abandonarea conflictelor. E domneșe să-ți recunosc eroarea și să ceri scuze, a continua pe formula „ai care strigă mai tare” nu onorează pe nimeni.

— Am înțeles că te consideri solidar cu Nichita Stănescu în crezul său social și literar. Care ar fi punctele care te adună alături de el?

— M-am referit în dese rînduri asupra caracterului de care trebuie să dea dovadă artistul — în orice timp și-n orice societate. Adevărata angajare ne implică nu doar în clipa înfemei noastre existente. Arta lucrează și în pînă timpurile popoarelor. Ca înș al unui anume popor și al unui anume pămînt, artistul e — de fapt — un produs al acestora. Nu ne pretînde de nimeni subordonare orărbă, dar conștiința ne îndatorează a fi răspunzători de păstrarea și îmbogățirea valorilor colective. Dacă i se pare cuiva că exagerez în această justificare, îi amintesc: T. S. Eliot susține că poezia e cea mai pregnant națională dintre arte. Rămîn intru-tot fidel crezului eminescian, crez afirmat și de Nichita Stănescu. De asemenea, mă adun alături de Stănescu tratamentul (conform aceluiași patent, eminescian) de maximă atenție în imboldul lui, în literatură, mîzînd că Stănescu a izbutit să producă o ruptură cu ajutorul sincopei ideatice (fapt pentru care poezia sa — marcată la tot pasul de imprevizibil — e mai frumoasă și mai penetrantă), iar eu încă nu am reușit să-mi impun punctul de vedere prin modul de a urmări ideea cu urmărește un salt-batic fiara.

— Care crezi că ar trebui să fie lucrurile cu care toți scriitorii români să fie de acord, care să-l solidarizeze deosebi diferențelor de temperament și de stil?

— Dacă vom fi de acord cu principiile a căror sorginte reprezintă poporul și a căror finalitate servește poporului, va fi de-ajuns. În rest, micile sau marile neînțelegeri dintre scriitorii nu au importanță. Cărțile se tipăresc în mii de exemplare; în literatură, mîzînd că Stănescu nu vor lua turura dramatică din Renastere cînd iubitori fanatici ai operelor lui Michelangelo distrugeau opere ale lui Da Vinci — și invers. De ce să mă supăr eu — să zicem — pe criticul X care (în loc să-mi analizeze scrierile) imi adaugă poezie, de parcă spațiul critic literar ar fi destinat bufonadelor? Inutil să-i explic modul în care o serie de legi ale elasticității (stabile de fizicieni) sint aplicabile și în cazul receptării operelor de artă.

— Într-o discuție publică, ai afirmat că scrierul nu e meserie, ci e un nedumerit sau a nemulțumiri pe unii. Fii mai explicit: ce e de fapt scrierul, dacă nu e o meserie? Mai întâi, ce este meseria?

— a). Nu atribui meseriei o nouă accepțiune (ca în ceea ce înțelegem cauzat înainte de a-și sustine opinia, li asigur pe toți cei care practică meseria că recunosc valoarea și rolul lor, că respect muncile lor grele, uneori monotone (și cu atât mai eroice). De fapt, cum ei reprezintă majoritatea copleșitoare în orice societate, am să te adresez în continuare la meseria de scriitor. b). M-am referit la diferențierea de care o face, în primul rînd, natura. Din o sută de meserii, poetul ar fi capabil s-o practice pe oricare; însă nici o grupare etnică sau lingvistică nu se poate lăuda cu o sută de poezii din fiecare din cele indivizibile diferențe rezultate, apoi, din faptul că meseria produce în serie, după un prototip, în timp ce arta produce unicat. Ne vine în sprîjin Baudelaire: „ceea ce e creat de spirit e mai viu decît materia

viorel sâmpetrea

Tăria verii

— Păre-e gândul că făptura
Aceasta, teafăr și vie,
Menține-n echilibru tainic
Și îndelunga îndoină ?
Numai părere doară fie
Divina sevă
Care arde-n foșnet,
In cruciada minerală ?

— Tu, suflete, primești arună
Miezul fierbinte, cel duos,
Al veri ce se stinge greu
Sub plioșca nemărginită de țărână.

Făptura aceasta e tăria verii
Pe care nimeni n-o atinge
Și nici cuprinde în tăria
Cea orbitoare și înțeleasă
A greșelilor cadrene, rare.

— Rămii în lutul cel strateg
Din care aburi calzi
Răzbat și se prefac în apă vie,
Cutremurătoare.

Flacăra

La seva încercată în prundiș de jar
Să ajung, suflete, cutremurat să apar

Prin aerul teafăr când este etins
De flacăra de gheață a izvorului stins.

Și mă îngrop în seva — ca în lumina —
Și în viețile rugului tășuri mă-ncline

Cum rădăcina c-un fruct nepătruns se încarcă
Ademenindu-i făptura, însingurindu-l în soartă.

Cit mă încearcă măsura, cit încă îmi pare
Că montrea cadranelor e intrupare

In carnea vindecătoare a cuvintului rar,
Acela, sortitului, nevindecând în zadar.

Lumină

— Eu te-am pătruns, lumină, liber să desfid
Singularitatea în care te închid

Cei ce izvor își fac din stea ori dintr-un frate
In libertatea înginerată a steleror carate ;

Te-am păstrat sub piatră de moarte în gind
Cu harul neîngădit al omului de rind,

M-ai vindecat, am urcat în trunchiul tău de apă
Cu aura înzăpezită a stelei care sapă

Intr-o fîntină larguri, ca apa grea s-apară
Flacăra ce stinge semnele de-o vară.

Rugul de piatră

El sta însingurat
In fata purpurii
A fîntinei sale
Vedeam cum trec
Și cum se pierd

— precum strămonii nori —
Aspre coline,
Vindcate doar de cioplitori.

Un tipăt în umire
Tînjea în orice piatră
Și-n împrejuri,
Un zvon iscoditor,
Prea liber să jertfească lutul
Sub care piatră crește-n vilvatoie
Și nu mai are rădăcină
Și mă moară.

Amintire
Eu am pierdut un tipăt în strinsul, lung
pămint
Cînd pietrele lo rîndul lor agonizau tăcînd

Cînd apa credea străină-i să vindece o pată,
Ea fiind intrudă și nemăsurată judecată

Iar aripile-i s-au stîns în rădăcină
Cu-o ultimă și prea puternică lumină.

Portret
Eu, astfel, stau neînduplecat, aproape
De îndoiala orărilor ce nu mai pot să-ngroape

Cu înc-o năruire făptura de prihană —
Chior dacă sufletul nu mai știe de vamă

El, intremat de rază, străin de orice ură
Încrămăcînd înălțurii a munte-ntu-făptură.

VINĂTOARE IN NOAPTE

Săptămîna trecută, nu mai departe, ultimele răbufniri, zvicnite, ale crivățului măturaseră ierburile mărunte și tufisurile de pe coasta Zuvcașilor, spulberind zăpada. De astăzi însă, ca-n fiecare an de Bunăvestire, începu să se desprindă zăpada asta însemnă c-o să dea românii în curînd de burnițe, drumuri desfundate, viaturi, arături înecate în ceață, pină cînd, încetul cu încetul, cerul se va limpiți și adieri căldute vor zăbiți pămînturile.

Pe urmă, oamenii or să lasă cu plugurile de deal, care-or avea cu ce, care-or mai avea boabe de pus. Și coama dealului, din argintie cum e, o să ajungă neagră-neagră. Peste deal umbra și privirile Petricii lui Tertelea, pină încoace, spre marginea satului, la cimitir. Omul ei, să zicem, abia dădă apucase mai an să-și termine pogonul de arat. De-atia lucru fusese și el mulțumit într-o viață de om. Apoi însă rîndurile bisericesti și boala copilului de leșie slăbit din iarna asta, îl mincaseră și pogonul... — La Constanța ? Ii il auzi Petria de pe sală pe domnul Gustea, care îi povestea ceva lui, alde Cîrstod, mare consilier comunal, venit după mări și el. Ehei, pe-acolo mă ținea un unchi care lucra pentru casa Princeton din Anglia, înțelege și tale, om avut, nu așa... O diceam bălîne, pină să mă împotmolesc aici, la Zuvcaș, ca să... Tot acolo am făcut și armata, la marină, oho! și cite am mai pătîi! Păi vreo șase luni am stat mutat disciplinar pe-o insulă, pe urmă, acum doi ani, cînd s-a întimplat cu vaporul ăla, Potemkin, nu știu dacă ai auzit de el... ch! eu îl făceam cadouri de sute de lei nevestii comandantului... Păi, două sute era pînă peșchea de boi, nu ? — Mai rar om bun ca domnul Gustea, nici să nu-i treacă muierea pe dinaintea, spunea oamenii. De la el se imprumutase de mîlai toată su' coasta, fiindcă de la boier cereau să învoiați pe moșie, al din Malu, cereau ca la ușa tortului să rămîneau cu mîna întinsă degeaba. Dar Gustea era om ; numai că venise aici și, în doi ani îl sărăcise Gustoica ; lasă, că nici el nu le mai amintea tuturor de imprumut ; se uita mai întil în bătătura omului... „Ii spune ăstui de pe rechi de boi și el o fi venit pentru o tiră de porumb, care la preturile de ast' toamnă era un leu !” îl trecu femeii prin mîntie, în timp ce își rotea privirile, pentru a nu știu cite arăd, spre poartă.

Pe-acolo trebuia să fi intrat, de-un ceas și mai bine, fratele ei, Năstase, de care băgat la domnul Gustea. — Uite-acu viu ! îi strigase el din fuga cărții. Mă duc pin' la moară într-un suflet și viu ! Tot într-o alergătură și Năstase, ce să facă ; Petria îl luase seama mai bine : „Grea bălîne ce-a mai rămas de el !” Cu gîndul ăsta încheșese ea porțile după Năstase și venise pe sală să-l aștepte ; îl aștepta, deși Gustoica o lămurise din capul locului că are de stat pină în noapte. „Păi, ce să facă el alia la moară ! se întrebare a lui Tertelea. Că n-avea nimic în cărțile, doar niste saci got...” — Și uite că zăbovea. Tocmai acum, cînd avea mai mare nevoia de el... — Un filitit ușor de aripi o făcu să-și arunce iar ochii spre poartă. Dintr-acolo, de pe acoperișul unui pătul ridicat într-un înalt inalt, guguiau cîțiva pombieri, încalziți de razele blînde ale soarelui. Privirile ei scăpară înădîncole de pătul, pină sub aplictoarea magaziei, unde zări o sanie joasă, încărcată cu doi saci. Și deodată întelese ; nu mai avea nici Gustea porumb, cumpărate ! Alia erau saci boierești, cu dînză roșie pe mijloc... De asta plîncise fratele Năstase cu căruța goală la moară, la Mondea. Să cumpere ! — Petria coborî încet pragul casei ; n-avea rost

aurel maria baros

Pînă dimineață, se gîndea Petria, se poate întimpla să nu mă fie nici gîinile ; ea o să se scoale cu noaptea-n cap, să plece la cimitir, la tîmniat, și casa rămîne singură : „Intră 'otu fluerind, Că și Năstase ăsta, tocmai acum se brodi cu moara... D-aci din tîndă, oricît de greu ar fi dormit, auzea orice mișcare...” — Spre dimineață, pe întinerice încă, o trezi un zgomot care răzbatea prin veretele de pămînt al casei. Nu mai stătu pe gînduri Petria își aruncă o scurtică pe umeri și sări afară : — „Ohi ! Ohi ! la gîini !” — Păi, uitate oamenii erau depărtate, degeaba da gură — striga așa, ca femeia, dom' l-o speria pe ăla. Dar hoțul — cit timp pîndi ea să-l audă ce face — parcă pierse cu totul. Dacă vîzu, puse mina pe-o furcă rezemată de parmalic și deschise ușa polatei ; dinăuntru nu îșiși nimeni cu gîtu-n dinții furcii. Numai o rîcitură infundată i se păru el c-ar veni dintr-acolo, ori de undeva, din adîncul pămîntului. Atunci se repezi și trase de lingă prag — unde-o proptise după spălare, ca s-o ia puțin gerul — o masă rotundă, mică, de-a cu trei picioare ; o trîni drept peste gura pitinei ; puse deasupra, din repezală și-o trupină de salcim, nimerită prin osare. De-abia după asta bătu cu furca în doagele butiei : — Ieși, mă, d-acolo, să te văz și eu la obraz ! — Nu primii însă nici-n răspuns ; doar un fișit și niste sîrînturi ușoare ; al prins se, foia, se zăbate „Să știe că vreau dinhor...” Că om nu e... Ori vreo vulpe ! — Ce să mai fugă după vecini, trei case și alea la dracu, mai bine să vire furca-n puțină. Dădu mîna la o parte, puțin cite puțin : o vulpe era ! îl zărise, la cîrca boieră, N-avea deit s-o împungă ; o dată, de două ori, de zece ori, în cap, în ochi, în burtă, la întimplare, pină o răpune. Se opri de-abia cînd își dădu seama că li-gioana nu mai mișcă. Băgă mina în putna și-o scoase afară, de-o întinse alături ; era furcă moasă, cu blana bogată, îndesată ; coada lungă și stufoasă venea încodată cit, ea, botul i rămăsese căscat, podidit de singe, vru să-l steargă c-o mîna de zăpadă însă clamp ! sunară dinții vulpii, și Petria îni : — A dracului, uite te-ai găsit să mă muști ! Na ! mai strigă, înainte de-a-i înfinge furca în gît.

S-au mulat de ieri zăpezele la munte și giria, umflată, a prins să curgă vinată la vale, plină de slouiri. O săptămîna de-aci înainte n-o mai poate trece nimeni cu piciorul. Ocolii și a lui Tertelea tocmai pe la podu-și vechi, apoi se pierdu grăbită spre zăvoi, prin întinericele care stă gata să se destrame. Drumul e greu, alunecos, și ea îndeamnă, fiindcă trebuie să i se lumențese în deas, la cîrca boieră ; a auzit prin omenii să acolo vînduse o vulpe năsea lui Macamete ; chomase conia pe unul din Malu de-o Jupuse cu dibăci. Se bucură Petria, își face socoteala, cu banii de i-o lua, să ajungă spre prînz la spitalul din vale, la copil. Mergea încă prin zăvoi, cînd auzi vulețul Lerului care strîngea apele de pe deal și cădea-n giria sub umbrul caselor boierești, într-o rîmă adîncă. De cum ieși sub cerul liber, își aruncă ochii peste poștața bună pe care-o mai avea de străbătut. Un rotocol mare de pași însemna locul ăsta acoperit cu-n praful de zăpadă : urmele veneau dinspre vîroagă încoace, coteau spre rîmă și se întorceau iarăși în Leru. Pînă să se întrebă după ce răscoliseră atîția oameni pe-aci, se împiedică de-o căciulă, care-n o pierdut-o, că era o căciulă bună, roscată, dar plină de noroi... Din mers, o îndesă în sac, lângă vulpe. Căcă peste urmele alea și abia în buza rîpei se opri să tragă sufletul. Răsărise și-o momie mai încoace : român era, îi desluși toată căciulia.

— Era-nțelept ca Grecii, era-nvîtat ca Platon. Era un arzind de vise l-a-ntristat și totuși O vale de driade și-o palșie de lotuși Lui i-au hrînit și limba și cearcănul de gînd. A stat pe-această lume în piscu ei vibrînd In mesianic umbriet ; și-n mersul ei rotund că — și îi numesc aici pe Mitică Popescu, Gheorghie Cozorici, Dan Condurache, Mircea Albulescu și Val. Urtescu — „merge” mai ales spre pitoresc, spre culoare și partium ; poate că motivul acestei usure nepotrivite vine și de acolo, că partea română a siorilor” săi de film, în timp ce partea poloneză și-a folosit și „linia a doua”... Mircea Albulescu și Val. Urtescu de pildă, reușese portrete de o deosebită pregnanță. In vreme ce Vaclav Ulewici, pe de altă parte, într-un rol principal, se folosește discret și cu măsură, dînd personajului exact doza de anonim necesară. In orice caz regiunea nu se dă în lături să exploateze aspectul colorat al aventurii. Muzica Cornellei Tăuți impune, ca întotdeauna, într-o fuziune perfectă a stărilor cu imaginea — lucidă și sensibilă totodată.

Significativ nu de un film de aventuri așteptăm, aca reflexie majoră, necesară, asupra istoriei, reflexie existentă în paginile tipărite în Luceafărul. Salvarea tezaurului polonez, într-un moment în care Polonia era părăsită de aliații ei, însemnă mai mult decît o aventură, o concepție politică superioară, o fraternizare semnificativă într-o epocă a rinocerzării. Trenul de aur strănește la asemenea reflexii prin adevărul istoric conținut.

Nicolae Mateescu

Era-nțelept ca Grecii

Savantului patriot Ion G. Coman
Era-nțelept ca Grecii, era-nvîtat ca Platon.
Era un arzind de vise l-a-ntristat și totuși
O vale de driade și-o palșie de lotuși
Lui i-au hrînit și limba și cearcănul de gînd.
A stat pe-această lume în piscu ei vibrînd
In mesianic umbriet ; și-n mersul ei rotund
că — și îi numesc aici pe Mitică Popescu,
Gheorghie Cozorici, Dan Condurache,
Mircea Albulescu și Val. Urtescu — „merge”
mai ales spre pitoresc, spre culoare și partium ;
poate că motivul acestei usure nepotrivite
vine și de acolo, că partea română a siorilor”
săi de film, în timp ce partea poloneză și-a
folosit și „linia a doua”... Mircea Albulescu
și Val. Urtescu de pildă, reușese portrete de
o deosebită pregnanță. In vreme ce Vaclav
Ulewici, pe de altă parte, într-un rol principal,
se folosește discret și cu măsură, dînd personajului
exact doza de anonim necesară. In orice caz
regiunea nu se dă în lături să exploateze
aspectul colorat al aventurii. Muzica
Cornellei Tăuți impune, ca întotdeauna,
într-o fuziune perfectă a stărilor cu imaginea —
lucidă și sensibilă totodată.

— Mă, neică ! strigă la el, și aerul rece al
dimineții îi ruspe gîteleul. Mă, n-auri, mă !
— Omul sta cu spatele, se uita spre răsărit
drept spre conac. Acum putu să vadă și Petria ;
pe după turlele conacului se prelingeau vîpăii
roșiatice de foc. Ardeau casele boierești...
Se-auriă chioțe, țipete, dincoace de garduri
oamenii începuseră să mișune dar, se vedea
bine, aveau în mîini șomoioage de paie aprinse,
nu căldări cu apă...
— Strigătoarele răzbateau pină aici, clare :
— La pătul, hai la pătul !
— Staneeee ! Hai, băii !... Ioane !
— Să nu scape nimic ! Dați foc peste tot, băii !
Peste tot !
— Butoaie mari, din care ținea vinul, se rostogoleau pe coastă în Leru. Și al de-i făcea vînt
țipa :
— Păzea, măăă ! Păzea !
— Înmărmurită, Petria rămase locului, în
marginea rotocolului de pași, din noroiul căruia
părea că-i vine greu să-și amulga picioarele. Și
niet-un gînd nu putea să desprindă, oricît se
chinuia, din mîntea ei învălmășită, în care atîtea
se-nclăeau și se pierdeau pe dată alurea.
— Doamne, ce pâlăiale ! murmura întruna,
ca femeia proastă.
— Și din focul acela întetit, care cuprinsese totul,
creztea acum zorii, limpezii și înalți, pină
în temeliile cerului.
— Ehei ! izbucni al de făcuse mai adineori
pe mutul, un mos, apropiindu-se de Petria. Păi,
așa este pe de-a rîndu', pe toată valea de la
Tufeni încoace ! La Tufeni l-a dat foc morii
lu' Simu, la Bîrla arde averea lu' Cloțnac, la
Ciocești mătăsăria lu' Șurligă... A venit Mărio
Streche de la Tufeni, mă, capul răscoalei, și
i-a sculat p-ai noștri din Malu ! Satu' cu mic,
cu mare... Să terminăm cu bolerii ! I se dez-
legă limba omului ; vorbea chiar cu o înversu-
nare greu de ghicit în trupul lui puțin.

— Doamne, ce pâlăiale ! suieră Petria, nelu-
ind-și ochii de pe deal ; secul îi scăpase din
spinare, biblia după ei c-o mină. Doamne, ce
pâlăiale !
— Vorbești a bobota ! se răsti moșul. Așa le
trebuie... Ahă, să fi putut și eu !... Auzi, tatcă,
mare noroc avu boieru', că e la oraș, alfel ne
puneam și-n mormînt !... Da' ea era acasă, co-
nița... Hoata aia, ce ne mai jupuia !... Să zică
bogdaproste că n-au prins-o mălureni, sărân-
tocii, cit au alergat-o pe coala, c-o jupuiau
d-adevăratelea și ei, pe loc !
— ...Da-n s-a ascuns ?
— Păi, un semn scurț cu capul bătrînel, spre
ruptura malului, și Petria se cutremură în
umbră aceea tulbură, jos, vîzu o femeie risipită
pe zăpadă ; creierii i se sleiseră pe-o buturugă.
Conia !... De-acolo, din rîpa, își rinjea dinții
albi, mari, ascuțiți dintr-odată. Apucase cu gî-
tul rîmb, ca și cum se încorda să-i ridice și
dacă buza rîpei n-ar fi fost atît de sus, se-ar fi
repezit să-i muște de ceață pe sărîntocii. O să
vedeți că nici acum, că sint moartă, nu scăpă-
tă, părea că amenință gura ei schimonosită.

— Doamne, ce pâlăiale ! suieră Petria, nelu-
ind-și ochii de pe deal ; secul îi scăpase din
spinare, biblia după ei c-o mină. Doamne, ce
pâlăiale !
— Vorbești a bobota ! se răsti moșul. Așa le
trebuie... Ahă, să fi putut și eu !... Auzi, tatcă,
mare noroc avu boieru', că e la oraș, alfel ne
puneam și-n mormînt !... Da' ea era acasă, co-
nița... Hoata aia, ce ne mai jupuia !... Să zică
bogdaproste că n-au prins-o mălureni, sărân-
tocii, cit au alergat-o pe coala, c-o jupuiau
d-adevăratelea și ei, pe loc !
— ...Da-n s-a ascuns ?
— Păi, un semn scurț cu capul bătrînel, spre
ruptura malului, și Petria se cutremură în
umbră aceea tulbură, jos, vîzu o femeie risipită
pe zăpadă ; creierii i se sleiseră pe-o buturugă.
Conia !... De-acolo, din rîpa, își rinjea dinții
albi, mari, ascuțiți dintr-odată. Apucase cu gî-
tul rîmb, ca și cum se încorda să-i ridice și
dacă buza rîpei n-ar fi fost atît de sus, se-ar fi
repezit să-i muște de ceață pe sărîntocii. O să
vedeți că nici acum, că sint moartă, nu scăpă-
tă, părea că amenință gura ei schimonosită.

— Și, într-adevăr, la citeva zile a venit armata și
în acest ultim sat din țară în care izbucnise
răscoala ; a venit și a tras în mălureni învoiați
pe moșia boierului ; pe cei care s-au ascuns i-a
tîlburat și i-a omorît în bătaie, i-a trimis la ocnă.
Numai al lui Tibă a fost iertat, fiindcă slobozise
vitele închise în grajdurile conacului, să nu
ardă de vie ; cine să știe că o făcuse de milă...
Soldații au avut ordin să treacă și dincolo de
giria Cotmenei, unde au scotocit, la rînd, în toate
curțile oamenilor de sub coastă. La taica
Dutana — și care, de la războiul cu turcii în-
coace de-abia se arăna și el c-o mină — au
dat de un lacăt luat după ce arsesse conacul ;
l-au bătut de-a zăcut bietul om o săptămîna.
Incoace, n-au mai găsit decît căciula de vulpe a
conției la Petria lui Tertelea ; dar pe ea n-au
apucat s-o mai bată ; se întimplase, c-o noapte
în urmă, s-o lovească turbarea.

Vasile Nicolescu

constantin atomii

Veșnice amurguri

Trec amiezii spre veșnice amurguri
Dimineții se urcă spre amiezii.
Tot mai multe sote într-n burguri,
Nordul se retrage în zăpezi.

Arborii par gata de plecare
Înșiraii pe vîntul unui drum ;
Ochiu-i pierde peste-un deal de zare,
Lepuri mici ciulesc urechi de fum.

Tot mai arar

Îmi scutur des privirea de frumuseți banale.
Prin suflet zac pusturii cu oaze de noroc.
Mereu alte-nfleurii îmi ies de-acum în cale,
Oricît cioplesc cuvîntul rămîne echivoc.

Tot mai arar, prin viață, ispitele mă-ncearcă,
Scadentele trăirii azi nu le mai ascund.
Și, totuși, nu se vede în zare chip de arcă...
De-atia așteptare am devenii mai scund.

Cum nu mai sint copilul mustărilor nefaste,
Altarului de scuze păcate nu-i mai pun.
Vreau fulgerul ciocnirii cuvintelor contraste
Să-mi ardă existența din orice loc comun.

Feerii astrale

Amurgu-a tras cortina nopții lară.
Se culcă ziua-n pat de amintiri.
Pe scena lumii întîta la vioră
O Lună zăpăcită de iubiri.

E-un vîlmășag de feerii astrale
Născut din ceasul nopții efemer
Că se opresc și fluviile din cale
S-asculte melodiile din cer.

Chemare

Ne cheamă iar seninul de la munte.
Ne vom sui în piscuri temerari.
Cu laurii de vise noi pe frunte
Vom fi sub boltă cei mai statuari.

Iar vom privi cu ochi de bucurie
De pe Ceahlău — seducător Olimp,
Cum umbli vana blîndă pe cîmpie
Și trec pe zări convoaie mari de timp.

Nu-i nimeni vinovat

Bătrîni munți își schimbă iar culoarea.
E mult mai cald în nord decît în sud.
Și se confundă clarul sub răcoarea
Din depărtări ce nu se mai aud.

Nu-i nimeni vinovat că e-o părere
In ochii noștri curcol albastru,
Așa a fost prin zeci și zeci de ere...
O fascinantă boltă care nu e.

Înaintîm pe drumul lin spre zare.
Sintem de vraja firii răscolții.
Copații-n șir par gardă de onoare
Sînd trecerilor noastre neclintții.

Trei drumuri

Mai arde orizontul în brațele mirării,
De ara ofșînțării mi-s ochii ostentii.
Ogoarele se culcă sub umbrele-nserării,
Ile lilecii nopții din palide răchii.

O Dunăre de aur domol din curții piere
Sorbînd-o parcă Marea rotocolului amurg,
Spre satele din vale cu turle de tăcere
Trei drumuri, din trei dealuri, ca trei piriuri
curg.

Țăranul

El vine dintr-o depărtare
De vremi care se pierd în ceață.
E blînd și are ochi de zare,
Privire-i ca o dimineață.

Sub primul tîm de ciocirile
Știutului buciemat de munte
Pămîntul doar pe el îl știe
Trîndul cu zorile pe frunte.

Acasă s-o întors cu luna
Luminind-ur drumul seara
Și-mpovărat dinlodegana
El a ținut pe umeri țara.

«Trenul de aur»

Iată că serialul Trenul de aur, publicat de Ioan Grigorescu în Luceafărul, a devenit în cele din urmă film — după un scenariu de Ioan Grigorescu. În regia lui Bohdan Poreba. Este vorba aici de istoria tezaurului polonez salvat în ultima clipă din mîinile nazistilor și transportat prin România, cu generosul concurs al autorităților românești, pină la Constanța, de aici tezurul va lua drumul Africii și va ajunge apoi la Londra. In film însă, drumul tezaurului este următorul pină la Constanța. Colaborarea lui Ioan Grigorescu cu regiilor poloneze Bohdan Poreba poate fi considerată o reușită în aria filmului de aventuri. Film de acțiune, urmînd îndepărate traseul convoluțului care transportă aurul, Trenul de aur face și legătura necesară cu istoria, fără să devină nicl un moment didactic, fără să-și piardă ritmul și concizia ; îndelungata practică a lui Ioan Grigorescu într-ale documentarului istoric, ca și într-ale scenariului de film își spune aici cuvîntul — interpretat cu profesionalitate de regiilor Bohdan Poreba. Ambele părți angajate în producție — atît cea română cit și cea poloneză — își fac datoria cu pricepere și indiscutabil ta-

lent. Tablou de epocă, dar și film de caracter, construit după modelul consacrat al filmului de aventuri, dar fără să repete poncele genului. Trenul de aur reușese să fie un film viu, proaspăt și totodată necesar. Imaginea lui Marian Stancu și Nicolae Girard îl aduce și ea din plin contribuția la realizarea atmosferei stentice, credibile în datele ei concrete.

In privinta distributiei, „cele două părți” nu înă criteriul intructiva diferite căci dacă autorii polonezi — Vaclav Ulewici, Ewa Kulinska și Arkadiusz Bazak — „trag” mai mult spre direct, estompiind asperitățile și evitînd contrastele, distribuția românească — și îi numesc aici pe Mitică Popescu, Gheorghie Cozorici, Dan Condurache, Mircea Albulescu și Val. Urtescu — „merge” mai ales spre pitoresc, spre culoare și partium ; poate că motivul acestei usure nepotrivite vine și de acolo, că partea română a siorilor” săi de film, în timp ce partea poloneză și-a folosit și „linia a doua”... Mircea Albulescu și Val. Urtescu de pildă, reușese portrete de o deosebită pregnanță. In vreme ce Vaclav Ulewici, pe de altă parte, într-un rol principal, se folosește discret și cu măsură, dînd personajului exact doza de anonim necesară. In orice caz regiunea nu se dă în lături să exploateze aspectul colorat al aventurii. Muzica Cornellei Tăuți impune, ca întotdeauna, într-o fuziune perfectă a stărilor cu imaginea — lucidă și sensibilă totodată.

Nicolae Mateescu

O viziune asupra spațiului spiritualității românești

Urmare din pag. 1

de certitudine : „E o retragere aici, în semințe ; / și ora care-și trimite / solii către-nțeleptele fîntini”. In ciuda unei formidabile destăruări de forțe, versurile lasă unei impresii de monotonie. Numai trairă directă a limbajului salvează multe zone de ariditate. Cel ce proclamă „moartea sentimentelor” rămîne un împătimit al vocabulelor sonore, ca în Liliium breve (1981), volum unitar prin tematica erotică tratată în orizontul purității (Angelo de Gubernatis în Mythologie des plantes apreciază crinul drept simbol erotic). Celebrearea iubitei în tonalități de „claritate a cîntărilor” nu trebuie să ne inducă în eroare : această prezență dăiană, suavă e subordonată unei viziuni a formelor pure. A sosit momentul să afirmăm că poetul se dovedește a fi un continuator al lui Dan Eotia (vez „Eulalie, sunet-crin”). Dincolo de „rostirea frumoasă”, întilnim hierogama elementelor, metamorfoza interioră a lumii, sensibilitatea la posibilitățile incantatori ale cuvintului, pionjarea în stratul autohton. Semnificativ pentru nivelul „construcției arhetipale” ni se pare următoarea „Autobiografie” : „Sint fiul Muntelui și al Mătili / curcubeu / și mă numesc Făt-Frumos. / Cred în sejar / și-n verticala brațului din Carpați. / Cred în Muntele împurpurat cu păsări, / cred în Matca luminosă a Flăvului, / Ocrotesc nunta furnicilor / mreana zăvîndu-se-n mișcătoare nisipuri, / logodna crinilor peste beznă. / Lupt / pină-nfloreste gresia, pădurea de slouiri, / la casa-soarelui legănata sub curcubeu. / Apun și răsar în Inel de diamant, / mereu izvor cu dor pe înfîntate-

oglinzi”. Să reținem frecvența figurilor verticale, ca și o serie de „entități” ce configurează spațiul spiritualității românești (Muntele, Matca, Bradul, Curcubeu, Nunta). Poetul potentează mitul mioritic prin depistarea unor filioane arhetipale, figurind o ars poetica bine articulată, seducătoare prin sugestia și convinsgătoare prin realizare. Ultimul său volum, Peregrinul în azur (1984), eliberează sensurile profunde ale jertfei. „Peregrinul” este „solul” către Zalmoxis, „săgeată zvicnind / din arcul clipei eterne” ce așteaptă „aruncarea-n trei sulite, în fata purporei...”. El ilustrează, de fapt, condiția creatorului. Poeme precum „Crinul și curcubeu”, „Kogalon”, „La floarea de stîncă” sau „Cavaletul trac” conțin datele unei adevărate cosmologii carpato-danubiene. De aceea, volumul se încheie firesc cu o geografie poetică ale cărei patru „puncte cardinale sint Moldovalahia, „acoperis în două aripi / pentru toate melodiile Istrului...”. Olteneia, „argintul viu / jucînd / în toate oglinzile Dacoromaniei”, Transilvania „limbă de jar / dogorînd cerul” și Maramureșul, „încrîntă frunte / de suprem zeu hiperboreu”. Dar starea de „încintare” e foarte apropiată de aceea de „încinare” ; pericolul narcisismului poetic este real. Credem că Ion Păchia Tatombrescu, reprezentant notabil al generației retragerii la matcă (al „refluxgenerației”, pe care o și teoretizează), va păstra cupîna („curcubeu”) între manierism și originalitate. Iar dacă va renunța la stilistica exterioră a majusculelor și a grafiei explicative, care tulbură emoția lirică, notînd-o din sfera ei specifică, vom putea vorbi despre un poet întreg.

UN POET ITALIAN

UMBERTO PIERSANTI

Născut la Urbino în 1941, Piersanti predă la Universitatea orașului său socio- logia artei și literaturii. Principalele sale lucrări în acest domeniu — pe lângă nu- merosele studii tipărite în reviste — sînt: L'ambigua presenza (Roma, 1980) și Nel passato-presente degli anni '60 (Urbino, 1981). A publicat primul volum de poezie în 1967: La breve stagione (Anonimpul scur, Urbino, Ed. Ad Libitum). Au urmat: Il tempo chiavente (Tempul difuzit, Roma, Sciascia, 1974); L'Urlo della mente (Tipătul minții, Firenze, Vallecchi, 1977); Nascere nel '40 (A te naște în anii '40, Milano, Shakes- peare et Company, 1981), volum distins cu premiul Camaiore — 1982. Este prezent cu poezii în diferitele antologii și reviste din Italia și alte țări. A scris scenarii de film publicate în volumul Cinema e poesia negli anni '80 (Bologna, Cappelli editore, 1985). Colaborează la televiziunea italiană — programul trei — cu emisiuni dedicate poezilor italieni. Poeziile de mai jos au apărut în volumul Passaggio di sequenza (Bologna, Cappelli editore, 1986).

De acum este mit călătoria din care mă întorc

cind încă stins spinul verii înepăa cu puternic miros prima lumină, se reintorc zeli pe marea violacee rid în temple lângă colane — doar dacă te scoli devreme îi vezi — care cu spuma glumesc apoi se duc în alte ceruri asemănătoare coralului înalte ca soarele în insul să se scotoască e deja gol golful ce ne așteaptă

fată care te scali în spumă chiar și risul tău cere să fie etern ca zeli plecați în dimineață să vrea să rămână o urmă chipul tău, un clar semn apărut cite puțin zilnic și apoi mort și apoi reîntors, trecut în inserare leucade măslinei tăi împerei îi împarte chipoșorul frunza întunecată se înalță muniți cu vinturile vintul îi parfumează între tufisuri și mincam prăjeii și calamari vintul era de rășină mirositor vintul te răvășește și trece deasupra învinge pescărușul de pe virful locandei doar frumosul pescar către douăzeci ani ridică chipul splendid și nu tresare uodenei la amurgul acestei mări ultimii zeli merg printre pietrele

Dodoni în Pindul care se întindecă se înalță luminăria din căpăturile gleei galben spinzură în fusul colane și pe izvoare singuri ne-am întins în noaptea pină și răpătoarele repauzează pe ramuri cind dorm muniți tăcut și doar greierul care se încapăținează găurește vraja ta cu aer parfumat îi amintești largul cer unde șorlita se rotea larg peste oșterii și pietre și insula în lac printre iredii unde platanii înalți stau deasupra unei bisericii înfrunte în stînci acei poșii de apă dulce între geamuri pe care ni l-au preparat cu lămie vintul roșu absorbit cu gîgîiturii caprele care pășeau cîmășorul și moartea arilor care te neliniștește răsturnați în pete întunecoase pe străzi? — mereu cine nu se obișnuiește la ceea ce se schimbă —

spui și apoi îți tremură buzele într-un bulgăre de pămînt găsește pacea înflorește buddleia peste tot singura tuă în pămîntul uscat vara întregă cu florile aprinse doar de-a lungul Parnasului nu am văzut-o muntele poezilor e așa golă Casilia dimpotrivă este ca-n povestiri răcoasă de umbre și ape cu chiparoși atrinși de ciocăntorii în ceruri între New York și Parnas ale tale Cesane — spuneci și rideai și mă îmbrășai — au fost mereu puțin marginale un loc ales tocmai pe măsură dar poate sînt colinele lungi și plate atese de Piero și puse ca fundal în tablouri atrîră pe ape aproape atînge violaceul

capelul care la Nauplia este imens și roz înaintu zboară rînduindu-l coboară-n picaj din ogoare urtase alînge marele dincolo de barca albă ce acostează coboară eucaliptii pe linia unde spuma ajunge și uneri trece

îți amintești sufletul meu căneaua noastră săpăta în acul de mare și noi privind nu folosesc fotografiile pentru soare care din virful stîncii coboară frumos dar mult prea scandalos incit doar ilustrata o mai poți vedea lasă-ne în acest golf al povestirii puțin banale citită la șaisprezece ani și lasomia care din zidurile albe ajunge cind este seară unde sîntem să ridem, să ne sărutăm înlăuntrul cerului noaptea de sud te iubesc parfumată

te iubesc de cind cobori și stingi ușoară croupesulul aprins la graniță iubesc bodegile din calea vaselor a bea vintul cu sorbituri mari dar încet simți pinul care trimite parfum întunecat amestec de ibise și mare parfumată doar odată acolo unde se alungește capul Sunton cu templul peste ape vintul suflă puternic și ne împinse înghesuții între pături cind ascuțiam planta zdrobită pierzindu-și florile septembrie m-a surprins în acest muniți plin de amintiri și de figuri am urcat la Alatri printre pietrele imense necropole pătrate nu departe de care era un cîmp urias unde au trecut mai mult de zece ani fratele m-a lovit urit și las fratele Gino di San Vitorio ce folosește mirșava înfășurătoare a sa și faptele împotriva somnului tău mincia și gîndurile tale

revin la colinele tale Montefeltro iubit acum că peste castani se reveste bucuroasă culoarea sa roșie.

Cantonetă din memorie

Cald vintul de martie dezgropă anemone și narcise pe dealuri la buza povirșurilor și pe coastele drepte rare femei înfășurate de aer în hainele ușoare ale primăverii culegeau bulbi statornicii săpînd pămîntul împrejur cu cuțitele

prima viperă a ieșit din cuibă atrasă de inflorirea lerbii și s-a întecat albastrul cîin al pădurii n-a mai rămas zăpădă în văzduh păsări înfrigate în cuburii știn că de șarpele lute vor fi înghițite

era prima femeie așezată de mine tremurătoare printre lerburile torentului și apa coborînd către plajă se umfla de ramuri și flori.

Prezentare și traducere de Grigore Arbore

Nicolae Drăgușin: „Matac”

REVISTA STRĂINĂ

„PERSONAL, cred că recitarea poeziei este o chestiune care-i privește pe profesioniști, adică pe actori”, spunea poetul ceh Karel Boušek în răspunsurile la ancheta intitulată „Convorbiri despre poezie” organizată de săptămînalul politic, cultural și științific „Tvorba”, care apare la Praga. „Cel puțin așa au stat pînă acum lucrurile la noi. Nu sînt puțini poezii care își doresc popularitatea tocmal actorilor. Dar n-as avea nimic împotriva ca poezii care se pricep să recite s-o facă ei înșiși cu poeziile proprii, pe care să le recite la radio și televiziune, precum și în public. Există astăzi de poezii și ei vor exista și în viitor...”

Răspunzînd la o întrebare referitoare la transpunerea pe scenă a unor dintre creațiile poezilor cehi, Karel Boušek a precizat: „Personal sînt multumit de acest lucru chiar dacă în ultimii ani căl de la „Viola” și „Lira” (teatre prahgeze — nu!) precum și ce de la radio și televiziune au cam uitat de poezia mea. Pesemne că sentimente asemănătoare trăiesc și mulți alții... Referitor la „muzicalizarea” poezilor, există posibilități încă nefolosite de compozitorii de muzică cultă și ușoară, dar asta este o chestiune care-i privește pe compozitori. Majoritatea cîntecurilor de muzică ușoară au textele scrise pe muzica dată și doar foarte puțini compozitori de acest gen se încumetă să compună muzică pe texte dinainte scrise. Evident, mă refer la muzica de calitate.

Poezia și textul cîntecului nu reprezintă unul și același lucru, de aceea problema calității textelor revine vesnic în discuție, reprezentînd în permanență un fel de nod gordian...”

„VASH RIKOV, născut în anul 1937, supraviețuitor al blocadei Leningradului, este reprezentantul unei generații de poezii psihologice sovietice, tipul de intelectual care constă în filosofia de viață pe un partener egal al literaturii. Intimările din lucrările lui, între care volumele rusești „Peștele”, „De unde vine iubirea”, „Roata”, și „Vremea oamnelor” sînt deosebit de interesante. „De unde vine iubirea”, „Roata”, și „Vremea oamnelor” sînt deosebit de interesante. „De unde vine iubirea”, „Roata”, și „Vremea oamnelor” sînt deosebit de interesante. „De unde vine iubirea”, „Roata”, și „Vremea oamnelor” sînt deosebit de interesante.

„Mi se pare că eforturile caracteristice ale scriitorilor ultimului deceniu le-a constituit încercarea de mutare a conflictului din mediu din sfera publicistică în cea a artei. Un fel de ecologie tragică... Am încercat să aduc conflictul din mediu în lucrări ca „Pădurea”, „Rezervația”, „Pășărele” sau în ultima povestire încă nepublicată, „Omul și tînuțul”, și am cunoscut pe propria-mi piele dificultățile unei atare întreprinderi. După părerea mea, succesul povestirilor lui V. Rasputin decurge în mare parte din interesul real al scriitorului pentru nou și acum, la sfîrșitul secolului, tot mai mare este conflictul al omului cu mediu în care trăiește”.

„SCRITORUL FRANCEZ Emmanuel Robles face parte din rîndul autorilor neliniștiți, obsedați de problematica omului și a societății umane. Acestor acute preocupări o regăsim în al ultimului roman publicat sub titlul „Amurx”. Întrebat dacă un scriitor contemporan poate fi fluent în mai mult de un mod de gândire și de amănunțit și bunul mers al lucrurilor în lume, el a răspuns: „Scriitorul, la fel ca orice membru al societății, răspunde pentru tot ce se petrece în jurul său. Sînt de părere că scriitorul trebuie să răspundă pentru fiecare cuvînt din cărțile sale, fără deosebire de scop pe care îl urmărește. Responsabilitate pe care nu și-o asumă unii oameni de film occidentalii care se complac în rolul de apologeti ai războiului, al cultului violenței pe care îl propagă prin filmele lor. Cînd trebuie să fie fiecare artist să se simtă neliniștit în fața problemelor celor mai acute ale vremii noastre: drogurile, rasismul, fascismul, indienilor americani, fascismul care este foarte viu în America Latină? Nimeni nu trebuie să se schizeze de la a milita pentru realizarea idealurilor pacii, mai precis spus de la lupta împotriva amenințării unui nou război, a unui război nuclear. Ultimul război a fost unul nuclear și, cu toate acestea, a distrus milioane de vieți omenești și a rămas omenirii necercetată incalculabilă. Unii afirmă că astăzi n-ar fi posibilă apariția unui nou Hitler. De ce n-ar fi? Dacă nu ne vom opune cu toții, el ar putea apărea!”

„Cînd un scriitor este mai talentat și mai important, cu atît este mai mare și autoritatea pe care o are fiecare cuvînt al lui, cu atît mai mare este responsabilitatea lui. Dar nu este suficient să numi scriitorii să devină propagandisti care să inspire oamenilor dragostea pentru pace, numai atunci cînd fiecare cîntăc, din fiecare țară, se ridică întru apărarea păcii, numai atunci izbucnirea unui război va putea fi imposibilă”.

„POETUL INDIAN RAGHUVIR SALAI este născut în anul 1928. Este autorul a patru volume de poezii: „Pe scări, la soare” (1960), „Imo- trivă sinuciderii” (1967), „Oamenii au uitat” (1975) și „Rizi, rizi repede” (1982). Întrebat dacă poezia este o artă sau o profesiune, el a răspuns: „Poezia este o artă și o profesiune în același timp. În această perioadă poezia indiană a parcurs o evoluție destul de anevoioasă. Aceasta se referă la aspectele de bază ale actualității, înțelegerea problemelor țării, societatea indiană, tradițiile. Este vorba despre lupta pentru independență și despre luptele care au urmat, probleme legate de faptul dacă cei aflați la putere înțeleg cu adevărat moștenirea istorică a Indiei pentru a putea face legătura între trecutul țării și viitorul ei. O problemă apropiată o constituie lupta poeziei împotriva exploatații, a asupriții, dar principală rămîne chestiunea raporturilor față de trecutul nostru, raporturile tradiciei cu viitorul... În ultimii douăzeci de ani poezia indiană s-a străduțit, prin toate curentele ei, să răspundă acestor comandamente și în ciuda tuturor greutăților din evoluția ei, poezia a avut un singur scop: sușterea progresului societății...”

„Limba poeziei contemporane se apropie de vorbirea populară. Nu demult am participat la Dîjandari, în Fundaia, la un program tv dedicat poeziei. Acum s-a afirmat cu tărie faptul că poezia hindî contemporană exprimă mai convingător și mai multilateral decît oricînd pînă acum în istoria ei toate sentimentele omului și o face într-un mod măiestru. De la începutul secolului, cînd s-a născut poezia în limba hindî, trecînd peste perioada influențelor străine deosebit de puternice, poezia indiană a progresat continuu, enorm. Noi, poezii, am făcut mult, dar sîntem convinși că nu totul...”

Sculptură de Bela Crisan

Din LIRICA AFRICANĂ

ANGOLA

ANTERO ABREU

Prietene...

- Prieten drag, Unde ești, unde te afli? - Sînt aici, lângă tine. Dar puțin mai în urmă. - Prieten drag, De ce-n urmă rămîi? - Chiar nu știu, n-am văzut? Te ajut ca să mergi. - Prieten drag, De ce oare mi-e teamă? - Fii calm, ai curaj. Sînt alături de tine. - Prieten drag, Ce se-nîmplă, îi-e greu? - Hai răspunde! Întrebarea rămîne fără ecou.

CONGO

TCHICAYA U TAM'SI

Deșert

Aici soarele abundă, aici apa este o piatră prețioasă, aici sînt doar arbuști fără vlagă, aici arșița moleşte trupul așemi cîntecului plăcerii înginat de sirenele care cu giasuri dulci induoșează sufletul țare al celui ce se zbate în mocirla unui deșert pe care a vrut să-l înfrunte. Aici inima are trei ventricule. Aici aș putea să-mi întind în vole arcuțul dacă măcar un singur cîntec de pasăre mi-ar mîngîia sufletul

Pasiuni

Știu încă bîbe: aici, chiar fără arșiță, este un țînut de piatră! La ce bun atunci un antimp al ploilor? nu mă împiedică să tac în minciună de gînduri, în fața mea,

SCRITOAREA JAPONEZĂ KUNIKO MUKODO

s-a născut în anul 1928 la Tokyo. A lucrat ani mulți prin redacțiile unor reviste cu profil cinematografic, după care a scris piese de teatru pentru radio, iar la începutul anilor '70 a devenit scenaristă pentru piese de televiziune, care au făcut-o cunoscută în întreaga țară. Dintre aceste scenarii o deosebită valoare literară au „Veclna”, „Familia lui Kentaro Terauci” și „Sapte nepoți”. În literatură a debutat în anul 1980 cu volumele de nuvele „Numele florilor”, „Vidra” și „Cușca etnelui”, pentru care a fost distinsă cu cele mai importante premii literare japoneze care

în fața zîmbetelor sincere ale fraților mei de suferință neagră. Și apoi ce ați zice voi despre această tăcere, despre poetul care minte?

Nisip

Celule bolnave. Aur deteriorat de uzură. Nu voi păstra nimic ros de apă. de umezeala ei albastră ca cea a ochilor tăi... De ce să păstrez, de ce să-mi încarc sufletul? Alinați-vă cu aurul, ca și cu oțetul, este zadarnică. Nu poți s-o călești în sudarea sărutului care picură lent, nu vine suvol, nu este niciodată talazul care curată de impurități iubirile născute pe fărîmuri cu nisipuri mișcătoare.

ZAIR

MUKALA KADIMA NZUJI

Către pămînt

Vom străluci cu propria noastră lumină Ochii tăi nu vor mai cunoaște insomnia și nici febra anolimpurilor ploioase cînd foamba, suferința, moartea îți tatnuă chipul cu neliniște, deznađeje sau agonie.

Un alt cer se va deschide deasupra noastră. Un cer de furtună. Un cer ce va aduce o ploaie mănoasă care ne va împropăta filinta.

Întă, flăcăii își potrivește deja instrumentele pe măsura țării cîntecelor lor, a bărbăției dărilor lor. Întă, fetele au început deja să-și desfășe petalele ochilor, corolele zîmbetelor pentru a întîmplina lumina cerului.

Vino, e clipa dansului, în dans al inimilor noastre! Vino, e sîrbătoarea sevei care urcă, e clipa innoirilor! Vino, se aud voci înecate în bucurie, cîntec care au ritmul pașilor voștri, un ritm care vine din depărtările vremii, din sufletul meu, din sufletul tău.

In românește de Constantin Carbarău

SPORT

„Nu e pește ca stavridu, Nici echipă ca Rapidu”

Plînge pămîntul și salcîmul de pe el, fiindcă iar ni s-au umplut călcîiele cu greierii hămesiți de dorul diviziei B. Vorbesc despre cei cu țarba-n pîrlăuț Giuleștului, muntele cel mai înalt de pe harta orbirii din dragoste. Ne-a lăbuit, acasă, Chimia Rimnicu-Vilceș și toți plopii de pe mîgîna șoselelor au căzut la pămînt: plutește-n aer cucuveaua și nu zice de bine. Capătul și mintuirea lumii din jurul Gării și Rapidul. Azi, mai mult o himeră decît o echipă. Lista păcătoșilor e lungă. De la gardul de nulele din fața casei pînă pe hotarul cu spîcîc din fundul zării. Fără o porni de la ideea un om mai puțin, o piine mai mult, mă vîd nevoit să cer îndepărtarea celor încapuți la conducerea clubului și a echipei din motive de incapacitate. Publicul din Grant, otit de umilit, duminică, a țînut stadionul sub stare de asediu vreme de cîteva ore. Vroia explicații. Dar și prin gura conducătorilor și prin a jucătorilor bătea vîntul calicilor. Toți păreau loviți cu sapa-n moalele capului și scufundați pînă la gît într-una din cele trei copci care duc în infernul diviziei B. Degringolada echipei a început din momentul cînd a fost alungat, din motive necunoscute, marele jucător Dumitru. Acesta s-a întors în Banat, luîndu-l cu el și pe excelentul mijlocăș Goanță. Au înghiebat, cică, o crescătorie de porci pe lângă Reșița. Cei care le-au forțat sau

înlesnit trecerea la această indeletnicire, de altminteri extraordinar de rentabilă, să fie trimiși de urgență la înlocuit traverse... Și abia după aceea să începem să numărăm cite fire de speranță ne-au mai rămas.

Singurătatea e o torma păscînd mărcini. Cu cine ne înfrîmăm pe drumul pierzaniei? Toți se grăbesc să fugă de lângă noi. Și niciodată pe propriile lor picioare. Toate zărele, fără excepție, au scris despre surpriza din Giulești, dar niciunul nu s-a ocupat să dea un nume potrivit egului înregistrat de Flacăra Moreni în compania Stelei București. Dacă cineva poate să mă convingă pe mine că Steaua, supercampioana Europei, a întîlnit între deacurile Prahavei o echipă cu o clasă mai puternică decît Dinamo Kiev pe care a spulberat-o la Monte Carlo, promit, promit să descopăr, cu talpa goală, cumpăna apelor din Bucegi, pe gerul bobotezei. Adică Steaua bate Albania cu 5-1 și nu izbutește să se strecoare spre poarta Flacărei Moreni! Dați-mi o stochină cu venîn, să-mi mai deștîn în ea și să fac semnul invernii peste gurile închise, fie dîintr-o spaimă nejustificată, fie dîintr-un respect prost înțeles. Din năduș și din bruma micilor mizerii noi naștere zicerii destul de amare în litera lor, cum ar fi aceea din titlu.

Fănuș Neagu

Balcanice

PERO ZUBAȚ

Pînă cînd să aștept Bună seara, frate Nurudin. Eu sînt glasul acela care e-a vestit la vreme de noaptea Cînd ai stat cu moartea la țafas și la sfat. Selmenii trec peste cîmp; cîntec de-ale lătel ei cîntă — În care tekie ar putea să-și afle el adăpost. În care arbore să-și culbărească spuma? Drumurile toate-s la fel și toate duc mai departe. Aud în zare glasul din minaret — Ce vară-i aceasta, frate, pînă cînd aștept? Ea cîntecșe o carte și-n vis o să-mi strecoare Marea ta. Casa năruită M-aș întoarce cu tine în casa care se năruie, Atîl de la îndemînă îmi e ceea ce-i imposibil, Din pielea mea într-a lupului și în singele de căprioară Cîte vorbe nu ne-ar așterne în urmă Prietenii, dacă am fi la ananghie, Căci într-un ocaz rău am iubit. Deschide ochi în somn; m-aș strecura.

Fratele meu se ivește

Fratele meu se ivește Din peisajele brumei — Talna Ar vrea să-l dezvăluie. De ce la vreme de reșirșe, Cînd și marea-ar riviți să se-nnoarcă La starea-i primordiale, Eu scriu poeme de dragoste? Fratele din vis se ivește Călare pe iapa Căldăului. Alb într-un verde crîng — Talna ar vrea să-și mi-o afle, Durerea să-și vindece.

TOMAJ ȘALAMUN

Maria (II) Eu sînt o afină. Eu sînt Neagră Dulce afină În pădure Sub pin. Încă două zile mai am Pină vor trece Fecioara Sau păstorul Cu coșul Sau piepenul.

In Fomânește de Dumitru M. Ion

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor-șef: Nicolae Dan Frustaliță, Mihai Ungheanu (redactor șef adjuncț), A. I. Zănescu (secretar responsabil de redacție)

REDACTIA: București, Piața Școlii nr. 1, tel. 17 32 09 ADMINISTRATIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95 Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC OASA ȘCINTEII